KURENDA I.

na rok 1865.



6551 III
Czas
1865

Wielebnemu Duchowieństwu dyecezalnemu pozdrowienie!

Nr. 503.

Poleca się ogłoszenie przedpłaty na Katechizm Rzymski. —

Przesełając Wam Wielebni Bracia i Najmilsi Synowie w Panu! ogłoszenie przedpłaty na Katechizm Rzymski, którego nowe wydanie gorliwości jednego z tutejszych kapłanów zawdzięczać będziemy, radzibyśmy z całéj duszy i przez wnętrzności Jezusa Chrystusa pobudzić Was i zobowiązać do powszechnego udziału w rzeczonéj przedpłacie, jako też do gorącego polecenia jéj wiernym. Dla osiągnienia serdecznych życzeń naszych uciekamy się wmoc straszliwego posługowania naszego do przypomnienia gorliwości Waszéj tych obowiązków, któreście względem Słowa Bożego z urzędem kapłańskiem a mianowicie z duszstarownictwem na siebie przyjęli. Cześć i wielkie pieczołowanie temu słowu jak i Ciału Pańskiemu od nas przystoi, [1]) i nigdy niema osłabiеć w duszy naszéj ważność peselstwa, na mocy którego zwierzone nam jest szafarstwo tego skarbu z Nieba. Inaczéj obróciłaby się na nas straszna groźba: „Biada wam, iżeście wzięli klucz wyrozumienia, samiście nie weszli, a tych którzy wchodzili, hamowaliście! [2]) Biada wam wodzowie ślepi! [3]) Dobrze Wam wiadomo, że ś. Sobor Trydencki dwa osobliwie ciężary na duszpasterzów włożył. Jeden, iżby w dnie święte o rzeczach świętych kazali do ludu, [4]) drugi zaś, iżby dzieci i nieoświeconych dorosłych prawa Boskiego i początków wiary św. nauczali. [5]) „Jeśli w pewnych dniach — woła Wielki Papież Benedykt XIV. [6]) — parochowie „miewać będą kazania, które nie w przyłudzających mądrości ludzkiej słowach [7]) dla na„robienia tylko hałasu, ale zastósowane do pojęcia słuchaczów, w okazaniu ducha i mocy [8]) „wnikną w ich dusze, jeśli będą wykładać tajemnice a osobliwie natenczas przez kościół „św. rozpamiętywane, ale tak o nich prawiąc, iżby kazanie stało się pobudką do zami„łowania cnoty a do unikania grzéchu; jeżeli w tych samych dniach — gdyż i ten obowią„zek cięży na nich — dzieci jako dopiero narodzone niemowlęta [9]) karmić będą mlékiem „nauki; jeśli nakoniec według Apostoła [10]) pilnować będą czytania, upominania, nauki, „starając się, aby człowiek Boży był doskonały, ku wszelkiéj sprawie dobréj wyćwiczo„ny: [11]) natenczas słuszna jest wierzyć, że lud stanie się przyjemnym, naśladowcą do„brych uczynków; [12])“ wtedy zaiste wzmocni się Królestwo Boże naprzeciw bramom piekielnym zuchwale się podnoszącym, bo — jak wiecie — wiarą się ono krzewi i rośnie, zaś wiara ze słuchania, a słuchanie przez słowo Chrystusowe. [13])

---

[1]) Homilia 26. św. Aug. „Komu wolno, a komu nie wolno siedzieć w kościele podczas czytania lub ogłaszania Słowa Bożego. — [2]) Ew. Łuk. 11. 52. — [3]) Math. 23. 16. — [4]) Ses. 5. c. 2 de R. Ses. 22. c. 8. — [5]) Ses. 24. c. 4. de Ref. — [6]) Constitutiones selectæ. Nr. XVIII. De Doctrina Xstiana populis tradenda de dtto Romæ 7. Febr. 1742. — [7]) I. Cor. 2. 4. — [8]) I. Cor. 2. 4. [9]) I. Petri 2. 2. [10]) I. Tim. 4. 13. — [11]) II. Tim. 3. 17. — [12]) Tit. 2. 14. [13]) Rom. 10. 17.



Niedawno zwracaliśmy uwagę Miłości Waszéj na obecny wylew bezbożności, który spienionemi falami ohydnych książek i kłamstwu zaprzedanych dzienników wściekle uderza przeciwko Bogu i temu Królestwu Jego na ziemi, Kościołowi świętemu.

Z tego powodu ostrzegaliśmy Was przed niedowiarczemi książkami, a pragnąc ochronić dusze Wasze od trucizny niecnych gazet, zostających na żołdzie sprzysiężonych wrogów Objawienia, polecaliśmy trzymanie czasopismów, walczących w obronie Kościoła i Prawdy, którą z rozkazu Bożego wszystkim narodom ogłasza. Dziś wypadło Nam przypomnieć Waszéj Miłości znany środek i doświadczony na uśmierzenie tego buntu i przewrotu w duszach, które bluznią Majestat Króla wieków, miotają się na Mocarza, który słabością swoją piekielne mocy podeptał, pną się w napadzie szaleństwa do zagaszenia światłości, która oświeca każdego człowieka, a bez któréj niezdołaliby szermierzyć nawet tą lichotą pozorów i obłudy. Kroczy obecny postęp w złem przeciw świętemu Kościołowi jak niegdyś Goliat przeciw obozowi Izraela. Do niezwykłych rozmiarów utuczył ciało, rozwinął zmysłowość, zbrojny we wszystko co ma rozum, sztuka i ziemska potęga na zawołanie, nadęty pychą jak ów syn nieprawości, urąga się synom krzyża i pokory w namiotach Pana Zastępów mieszkającym. Za pochodem jego idzie zniszczenie i zguba, bo trony, akademie, parlamenty, dzienniki i podziemnych sekciarzów złoto z gwałtownością dżumy rozszerzają państwo jego. I oto przeciwko téj nawale najbardziej odpowiedni środek Wam zalecamy, a tém jest: rozszerzanie między ludem znajomości wiary chrześciańskiéj. Czyniąc to idziemy za rozkazem obecnie nam panującego Ojca św., który w Encyklice swéj z 8. Grudnia 1849 dla zniweczenia wszelkich oszukaństw bezbożników nakazuje: iżby wszyscy duchowni a osobliwie duszpastérze: „*majori usque alacritate, prout temporum ratio postulat, in christianæ plebis instructionem incumbant.*“ A nie lękajcie się mała trzódko owego pochodu bezbożności. Mały kamyczek wystarczył chłopięciu Dawidowi na zabicie Goliata, albowiem Pan Bóg z nim był. I z nami jest On, wierny w swych obietnicach, który zwyciężył świat, który się tylko w niskości, w pokorze i w słabości kocha, i przez nie działa wielmożne sprawy, iżby wiara nasza niebyła w mądrości ludzkiéj, ale w mocy Bożéj [14]) aby wywyższenie było mocy Bożéj, a nie z nas. [15]) Idąc za Naszem upominaniem wstępować będziecie w najświętsze ślady Boskiego Mistrza Prawdy, w błogosławione stopy wybranych Jego przyjaciół i uczniów, w śliczne tory wielkich Świętych i przedziwnych Kościoła Bożego luminarzów: św. Cyrylich, Karolów, Salezych, Alfonzów, Klemensa Alexandryjskiego, Oryginesa i tylu nowszych znakomitych mężów i zgromadzeń, poświęcających się wyłącznie rozszerzaniu między ludem umiejętności Królestwa Bożego, znajomości Chrystusa Pana. Na przewodnika w téj pracy podajemy Waszéj Miłości książkę, którą obecnie rządzący Kościołem Ojciec Święty w wyż wspomnianej Encyklice z 8. Grudnia 1849, do Arcybiskupów i Biskupów Włoskich wydanej tak zaleca: „*Iidem (scil „parochi) vero admonendi erunt, ut in suis sive ad pueros, sive ad reliquam plebem in„structionibus habere ob oculos non omittant Catechismum Romanum, quem ex Decreto „Concilii Tridentini & S. Pii V. immortalis memoriæ Decessoris Nostri jussu editum, „alii porro Summi Pontifices ac nominatim felic. record. Clemens XIII. cunctis anima„rum pastoribus denuo commendatum voluit — tanquam ad pravarum opinionum fraudes „removendas, & veram sanamque doctrinam propagandam, stabiliendamque opportunissi„mum subsidium.*“ Jak widzicie Najmilsi Bracia, Katechizm, do którego przedpłaty wzywamy, bierze swój początek tam, gdzie Duch ś. w celu zwojowania najstraszliwszej herezyi natchnienia dawał i rady sprawował.

[14]) I. Cor. 2. 5. — [15]) II. Cor. 4. 7.

Wielkiéj pobożności i światła mężowie, a między nimi Książe Teologów naszych, ozdoba Episkopatu Polskiego kardynał Hozyusz zajmowali się ułożeniem jego, a Święty Pius PP. V. rozkazał wydanie jego. Niezliczone Synody XVI. wieku polecały go duchowieństwu i wiernym, Teologowie pisali dlań osobne pochwały, a kardynał Bellarmin i Biskupi, na niem układali diecezalne katechizmy. W nowszych czasach podniósł znaczenie i pożyteczność téj książki Klemens PP. XIII, który ją naprzeciw strasznemu kąkolowi bezbożnych opinii, który się na roli Pańskiéj szerzył, jako najodpowiedniejszy środek na nowo drukować nakazał, i w polecającym liście swem z 14. Czerwca 1761. między innemi tak się odzywa do Biskupów świata katolickiego: „Atoli książkę tę, z „niemałą pracą i usiłowaniem ułożoną zdaniem powszechnem zatwierdzoną i z najwięk„szemi pochwałami przyjętą, w tych czasach nadzwyczajna nowości miłość z rąk Pa„sterzów wytrąciła, gdy coraz insze wystawiła katechizmy, nigdy z Rzymskim niemogą„ce się porównać, zkąd dwojakie złe wypadło: Pierwsze, iż wcale jest zniesiona owa „dawna nauczania jednostajność, i zjawił się niejakiś rodzaj wzgorszenia słabszych umy„słów, iż nieznają się być na ziemi jednego języka i jednej mowy; drugie, iż dla od„miennych i różnych sposobów nauczania prawdy katolickiej wznieciły się sprzeczki a z „tych przeciwności — nad co nic niemoże być szkodliwszego. Przeto abyśmy to oboje „złe od Kościoła oddalili, postanowiliśmy znowu Pasterzom podać do rąk Rzymski Kate„chizm, aby którym sposobem dawniej utwierdzona była wiara katolicka, tymże samym „teraz umysły wiernych od nowych zdań zabezpieczone zostały. — I przeto tę książkę „jako wzór katol. Wiary Xsowéj nauki Wam Wielebni Bracia najmocniéj zalecamy, abyś„cie rozkazali wszystkim duszpasterstwo sprawującym, do nauczania ludu katolickiej „prawdy téj używać, aby przeto i nauczania jedność, miłość i umysłów zgodność za„chowała się.“

Na mocy tego listu Papieżkiego X. Michał Wodzicki Biskup Przemyski w przedmowie do ostatniego wydania tego Katechizmu w téj diecezyi Naszéj w roku 1763. zrobionego, tak się wyraża: “Odwołując się do uchwały ś. Soboru Tryd. Sess. 24. c. 7. de „Ref. Katechizm Rzymski na ojczysty język wiernie przełożony, ku pożytkowi dusz „ludzkich, z osobliwéj o ich wieczne zbawienie pieczołowitości i pasterskiej pilności, „wszystkim słowa Bożego nauczycielom i opowiadaczom nauki Chrystusowej . . . mocą „władzy Naszej oddajemy i rozkazujemy, aby nie inszy tylko ten Katechizm Rzymski „w swoich parochiach opowiadali. &c.“

W przedmowie do czytelnika odwołuje się na powagę Synodu prowincyonalnego Piotrkowskiego z r. 1607. na którym kardynał i Arcybiskup Gnieźnieński Bernard Maciejowski postanowił, aby Plebani i kaznodzieje co Niedziela i Święto połowę kazania z Ewangelicznych perykop, a drugą połowę z tego Katechizmu do ludu miewali. Tenże sam kardynał mówiąc w pasterskiem liście swojém z powyższego synodu do proboszczów wydaném o opowiadaniu Słowa Bożego wskazuje na Katechizm Rzymski i na Postylle Wujka i Skargi, jako na źródła, z których kaznodzieje tak do nauczania wiary jak i do karcenia występków obfity materyał i sposób traktowania go znajdą. Powyższą ustawę synodalną ponowił na Synodzie Piotrkowskim r. 1629 Arcybiskup Jan Wężyk. Oprócz tych Synodów zalecających duszpasterzom ten Katechizm za normę do nauczania Wiary św. przytaczamy i inne, które tę księgę opowiadaczom Słowa Bożego podawały, jako to: Łucki r. 1607. Warmiński 1610. i 1623. Krakowski 1621, 1711. Przemyski diecez. pod Biskupem Janem Wężykiem 1621. d. 3. Marca. Włocławski 1634. Gnieźnieński diecez. 1643. Wileński 1717. Płocki 1733. Żmudzki 1752.

Wymienione tu Synody zalecają ten Katechizm nietylko Plebanom, ale szczególniéj młodzieży sposobiącej się do stanu kapłańskiego. —

Wspomnieliśmy Wam Najmilsi Bracia na początku, iżbyście i świeckich do nabywania téj książki zachęcali, iżby jak należy w poznaniu Pana naszego Jezusa Chrystusa wzrastali. Na podniesione z téj okazyi zarzuty i wątpliwości odpowiadamy słowy „najuczeńszego Papieża Benedykta XIV. „*Verum, ut omnem de medio tollamus oppo-„sitionem, quæ speciem aliquam præ se ferre videtur, affirmari potest explicite percipi-„enda esse omnibus ea, quæ necessitate medii, et necessitate præcepti credenda proponun-„tur; sed non eamdem in singulis, paremque earum rerum cognitionem postulari. Nam „Ecclesiastici Laicis magis excellere debent, adulti Pueris ac Puellis; & qui mentis præ-„stantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores sunt ingenio. „Id sapienter expendit gravissimus vir in cura animarum probe versatus, qui libellum „anno 1719. typis edidit Florentiæ hoc titulo inscriptum: „Hoc doce:“ „Dico ultimo (in-„quit ipse) non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quae hacte-„nus memoravimus, sed attendendum statum, munus, nec non ætatem, ac capicitatem u-„niuscujusque.“ Idem clare docet S. Thomas, (2, 2, quæst. 2, art. 6. per totum, & „art. 7. in corpore) Qui ait: Post tempus Gratiæ revelatae, tam majores, quam mino-„res tenentur habere fidem explicitam de Mysteriis Christi, præcipue quantum ad ea, „quæ communiter in Ecclesia solemnisantur, publice proponuntur, sicuti sunt articuli In-„carnationis. Alias autem subtiles considerationes circa Incarnationis articulos tenentur „aliqui magis, vel minus explicite credere, secundum quod convenit statui & officio u-„niuscujusque.“* [16])

Że tak było u starodawnych przodków naszych, że się troskliwie w znajomości wiary św. ćwiczyli, że ztąd na znak wielkiéj miłości ku niéj z dobytą szablą na straży jéj czuwali, i tyle Świętych dla Nieba wychowali, temu nikt zaprzeczyć nieodważy się. Aleć Katechizm Rzymski zapewne z rąk ich niewychodził. Dowodem tego są liczne wydania jego w polskim języku zrobione, które tu wymienimy: Kraków 1568. 1643. 1789. Kalisz 1603. Wilno 1762. Przemyśl 1763. Warszawa 1828. Temu to dziełu jak i licznym Missionarzom zawdzięczać mamy ową gruntowną znajomość wiary i z niéj płynących obowiązków u przodków naszych. Dziś jeśli pragniemy, aby u nas Religia i bogobojność na nowo zakwitła, żeby pierzchły ciemności w téj najważniejszéj sprawie między wyższą klassą bardzo rozszerzone, o! to dołóżmy starania, iżby to dzieło znalazło się w rękach Rodziców, gospodarzów, przewodników wychowania dzieci, nauczycielów i zdolniejszych uczniów, a da Bóg, że przed postępem światłości wiary upadnie nawalnica ciemności niedowiarstwa.

Przemyśl, dnia 4. Marca 1865.

Antoni Józef,
Biskup.

Z Konsystorza biskupiego obr. łac.

PRZEMYŚL, dnia 10. Marca 1865.

Ks. Wojciech Harmata,
Kanclerz.

[16]) Institutiones Bened. PP. XIV. 72. Nr. 19.

Z drukarni L. D. Stœgera w Jaśle. 1865.

[dod. 1]

OGŁOSZENIE PRZEDPŁATY

na

KATECHIZM RZYMSKI

według uchwały ś. Soboru Trydenckiego ułożony,

z rozkazu najprzód Piusa V. po łacinie wydany

i od Klemensa XIII. osobliwie zalecony,

NA POLSKI JĘZYK ZARAZ W LAT 4. PO SOBORZE PRZETŁUMACZONY

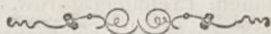
przez JM. Ks.

Kuczborskiego,

ARCHD. POMORSKIEGO 1568.

który teraz za zezwoleniem Ordynaryatu obrz. łac. Przemyskiego

będzie przedrukowanym.



Już od dawna w Dyecezyi naszej daje się czuć brak Katechizmu dyecezalnego, według którego lud katolicki a osobliwie lud wiejski powinien być pouczany sposobem jednostajnym bądź w naukach parafialnych, bądź w katechizacyach. Niestósowność wielkiego katechizmu, używanego w szkołach ludowych, zniewala niektórych Duszpasterzów do układania własnych Katechizmów. W niedostatku dobrej książki pomocniczej różni różnie katechizują. A przecież, jako jeden jest Pan Nasz Jezus Chrystus, i jedna wiara, jeden chrzest, tak i jeden powinien być sposób nauczania wiary ś. i pobożności, osobliwie dzieci wiejskich. Zmiana bowiem wyrazów w określeniach tajemnic świętych mięsza lud prosty. Nim jednak przyszły Sobór Dyecezalny zatwierdzi który z Katechizmów używanych, potrzeba nam się ogłądnąć za środkiem, aby złemu zaradzić; a tem środkizm jest: wrócenie do pierwotnego **Katechizmu Rzymskiego.** Książka ta ma za sobą powagę nie pojedynczego kapłana, lecz całego kościoła ś. Zamyka w sobie to wszystko, co ludowi katolickiemu jest najpotrzebniejszem do zbawienia i najpożyteczniejszym, jasno, wyraźnie i gruntownie wyłożone. Niedość, że jest wydaną mieniem i powagą Synodu Trydenckiego, ale nadto, najświatlejsi Ojcowie ś. Soboru wykładali najstaranniej pojedyncze części tego dzieła lat kilka, mając to na myśli, aby lud chrześcijański od swych pasterzów nauki wiary i obyczajów jednostajnie nauczany, przeciw wszelkim błędom, jakie były kiedy, i być mogą, był ugruntowany.

Katechizm Rzymski jest właściwie ułożony dla wygody Plebanów; posłużyć oraz może ku pożytkowi wszystkim katolikom, aby czytając go, mocno się trzymali wiary ś. Osobliwie Duszpa-

sterzom jest od Tryd. Sob. Sess. 24. c. 7. do używania przykazany, od tylu Papieżów poleconym, od prowincyalnych Synodów pochwalony, pierwsze zatem miejsce trzymać powinien po Piśmie św. Tradycyi i Kanonach. Zastąpić może poniekąd popularną Dogmatykę i Moralną Teologię, wytrąci z rąk wszystkie tłumaczenia obcych Katechizmów, sam jeden stanie za wielką bibliotekę. — Dwa są tego dzieła znane przekłady na polski język: jeden 1568. pod powagą i z rozkazu Kardynała Stan. Hozyusza (byłego prezydenta Soboru Tryd.) — uskuteczniony przez Ks. Walentego Kuczborskiego Kanonika krak. Drugi późniejszy, z polecenia Prymasa Karnkowskiego przez bezimiennego tłumacza 1603. Wydanie Przemyskie 1763. jest według drugiego zrobione. — Porównując atoli obydwa z najnowszem wydaniem łacińskiem w Rzymie, 1858. znajduję: że I. jest wierniejszy lubo styl jest cokolwiek przestarzały; drugi dowolnie tłumaczony i o wiele skrócony. — Ponieważ wydania są wyczerpane, a jednak skwapliwie jest poszukiwany, chcąc Wielebnemu Duchowieństwu chociaż maleńką uczynić przysługę, zająłem się nowem wydaniem **Katechizmu Rzymskiego** po polsku, według tłumaczenia Ks. Kuczborskiego, z dodaniem pytań wziętych z drugiego, z niektóremi zmianami co do stylu dla lepszego zrozumienia, i z dodatkiem Rozkładu Materyi do Kazań z tego Katechizmu zastósowanych do Ewangelii niedzielnych i świątalnych całego roku; dla wygody Kaznodziejów służącego. Za powodem i powagą Najprzewielebniejszego Pasterza Naszego, za zachętą zacnych gorliwych i swiatłych kapłanów biorąc się ochoczo do dzieła, mam w Bogu nadzieję, że z radością będzie powitane. Niemając jednak środków po temu, by cały nakład wziąść na siebie, zapraszam Wielebne duchowieństwo, aby w drodze przedpłaty raczyło poprzeć moje usiłowania.

Według umowy z p. Stœgerem w Jaśle będzie się drukować w trzech tomikach, obejmujących blizko 50 arkuszy druku pięknego, czytelnego, temi samemi czcionkami jak ta odezwa jest drukowana, na papierze białym, w formacie większej oktawki. Aby uczynić każdemu przystępnem, kładzie się cena, pokrywająca zaledwie koszta papieru i druku: jeden egzemplarz po **1 Złr. 50 cn. W. A.** zamierzono wycisnąć tysiąc egzemplarzy — nakładem Prenumeratorów. *Przedpłata rozpoczyna się z dniem 1. Marca b. r. i trwa do końca Maja 1865. przyjmuje się franco w kancelaryi konsystorskiej*, *lub na ręce podpisanego.* Skoro się zgłosi do 500 prenumerantów, zaraz się druk rozpocznie, i najdalej w 4 miesiącach po zamknięciu przedpłaty dzieło będzie rozsełane; — po upływie przedpłaty cena będzie podwyższoną na 2 Złr. WA. — Imiona i nazwiska Szanownych P. T. Prenumerantów będą na końcu dzieła umieszczone na pamiątkę i dla kontroli. —

Ktokolwiek zważy tej książki powagę, użyteczność i potrzebę w naszych właśnie czasach, kto porówna drogość dzieł polskich tego rodzaju, z bardzo umiarkowaną ceną, jaka się tu kładzie, ten pojmie, że wydaniem niniejszem kieruje jedynie dobro kościoła i pożytek dusz katolickich. Nakoniec i tego pominąć niemożna, że właśnie w tym czasie, gdy różne czcigodne święcimy rocznice, my jako kapłani katoliccy niemożem godniej uczcić trzechsetletniej rocznicy zakończonego ś. Soboru Trydenckiego, i pamięci wielkiego naszego ziomka Kardynała Hozyusza, który około tego Katechizmu wielkie położył zasługi, jak wskrzeszając z zapomnienia ten drogocenny pomnik, będący nietylko źródłem ale i regułą popularnego nauczania Religii katolickiej.

Przemyśl, w dzień ś. Agaty 1865.

Ks. Józef Krukowski,
Profesor Teologii pastoralnej.

Z drukarni L. D. Stœgera w Jaśle 1865.

[dod. 2]

ANTONI JÓZEF

z Wałaginów

MANASTYRSKI

Z BOŻEJ I STOLICY APOSTOLSKIEJ ŁASKI

Biskup Przemyski obrządku łacińskiego

Doktor św. Teologii

Wszystkim wiernym Dyecezyi Przemyskiej obr. łac. pokój i błogosławieństwo w Panu!

Szczęśliwie rządzący Kościołem Pana Chrystusowym Ojciec św. Pius IX. widząc z niewymownym żalem serca swego straszną burzę przewrotnemi obłędami czasów naszych wznieconą, i te nader opłakania godne ciężkie klęski, które z tylu fałszów na naród Chrześciański spływają, na dusz zbawienie przedewszystkiem baczny, już wielokrotnie podnosił głos swój, potępiając najwyższą powagą Apostolskiego Urzędu swego te zgubne błędy i fałsze, i ostrzegając wiernych swéj pieczy poruczonych przed sidłami na ich wiarę i cnotę zastawionemi.

I świeżo znowu listem okólnym do wszystkich Biskupów Katolickich pod dniem 8. Grudnia 1864 wydanym, pobudzając ich czujność pastérską, wszystkich oraz wiernych Pana Chrystusowych najusilniéj upomina, ażeby się przed zarazą tak zjadliwego powietrza z obrzydzeniem chronili.

Wzmogła się bowiem bezbożność, a duch kłamstwa i przewrotności co raz bardziéj panowanie swe rozpościéra. Przewrotne bezbożnych knowania usiłują zachwiać podstawy religii i społeczeństwa ludzkiego, zniweczyć wszelką cnotę i sprawiedliwość, obałamucić umysły i serca niebacznych, a mianowicie niedoświadczoną młodzież od prawéj karności obyczajów odwrócić, i do szczętu zepsuć, a w końcu od łona Kościoła katolickiego oderwać.

Dla tego ku temu osobliwie dążą, by uchylić i zwichnąć zbawienny ów popływ, który Kościół katolicki z ustanowienia i rozkazu Boskiego Założyciela swego winien swobodnie wykonywać nie tylko na ludzi pojedyńczych, ale i na całe narody i ludy i na Rządzących także; oddalają od

społeczeństwa świeckiego religią i precz odmiatają naukę i powagę Objawienia Boskiego; nawet z łona rodziny wykluczyć ją pragną; chcą duchowieństwo odsunąć od wszelkiego dozoru i wpływu na wychowanie i wykształcenie młodzieży; chcą ścieśnić we wszystkiem żywotne prawa kościoła, poddać go pod władzę świecką, téj jedynie przyznając prawo stanowienia w rzeczach wiary i sumienia; słowem pragną urządzić społeczeństwo świeckie któreby się obchodziło bez Boga, żyło bez Boga, rządziło bez Boga. A tém samém dążą do wywrócenia tak kościelnego jak cywilnego porządku, do zburzenia prawnego społeczeństwa, do zgwałcenia praw Boskich i ludzkich. Bo bez wiary w Objawienie Boskie upada téż powaga wszelikéj zwierzchności, uczucie sprawiedliwości i prawa ludzkiego zaciemnia się i zatraca, społeczeństwo ludzkie rozpaść się musi.

Bezbożne pisma a szczególnie tak bardzo rozszérzone w czasach naszych przewrotne dzienniki najpotężniejszym są środkiem w ręku niezbożnych do wypiérania Boga ze społeczeństwa, do szerzenia królestwa ciemności. Schlebiając pożądliwościom ciała, posługując się kłamstwem i oszczerstwem, zmyślając lub wykrzywiając fakta historyczne i najświeższe nawet zdarzenia fałszując, głoszą najpotworniejsze pomysły i szérzą najzgubniejsze zasady; a znachodząc w kościele katolickim nieprzezwyciężoną zaporę przeciw bezbożnym swym knowaniom z największym wysileniem i z piekielną zjadliwością na tenże Kościół św. uderzają, wyszydzają najświętsze Dogmata i najzbawienniejsze instytucye jego, potwarzają sługi Kościoła, szkałują zakony, ochydzają zakłady dobroczynności Chrześciańskiéj, ba nawet w swéj zapamiętałości nie wzdrygają się zaprzeczać Bóstwo Chrystusa Pana, wszelką wiarę objawioną znosząc. A niestety, przy panującéj obojętności religijnéj i zamiłowaniu zmysłowych rozkoszy, podobne bezbożne nauki łatwo przyjmują się w sercu grzesznym, a szczególnie na niedojrzałą młodzież i ludzi niedouczonych, ktorzy całą swą mądrość z takich przewrotnych książek i dzienników czerpią, a sami nie umiejąc myśleć, z łatwością pomysły drugich przyjmują, najzgubniejszy wpływ wywierają; stępiają powoli uczucie wiary, wstręt przed grzechem, zmniejszają, podkopują powagę Kościoła i wszelkiéj Zwierzchności.

Przeciw tym i podobnym bezbożnym naukom podnosi Ojciec św. głos swój z Wysokości św. Stolicy Apostolskiéj, i potępiając je nieomylną powagą swoją jako namiestnik Chrystusowy najusilniéj ostrzega wiernych przed zgubną zarazą. A przeciw groźnym zastępom Bezbożników świadomie lub nieświadomie w żołdzie piekła walczących, gromadzi Ojciec św. około siebie Zastępy Wiernych Pana Chrystusowych do walki za królestwo Boże, by się potykały dobrem potykaniem, walcząc bronią, którą Kościół Boży zawsze walczył, i zawsze zwyciężał. Tą bronią Kościoła, to modlitwa, to łzy pokuty. Do modlitwy więc i do pokuty wzywa nas Ojciec św.

Ażeby zaś modlitwa nasza była milszą Bogu i skuteczniejszą, a pokuta nasza stała się dla nas zbawienniejszą, ażeby wierni Chrystusowi do prawdziwéj pobożności tém gorącéj zapaleni, i przez Sakrament pokuty od zmaz gréchowych oczyszczeni, tem ufniéj modły swe do Boga zanosili, a miłosierdzie i łaski otrzymali: Ojciec św. z szczodrobliwością Apostolską otwiéra poświęcone Jego szafunkowi skarby niebieskie Kościoła, i udziela łaskawie wszystkim wiernym świata katolickiego Odpust zupełny nakształt Jubileuszu przez czas jednego miesiąca; który Biskup dyecezalny w ciągu roku bieżącego oznaczyć ma, zupełnie w ten sam sposób i na wzór Odpustu przez tegoż Ojca św. przy objęciu Najwyższego Pasterstwa pod dniem 20. Listopada 1846 udzielonego.

Z radością serca ogłaszamy Wam, Najmilsi! tę błogą nowinę, ten czas przyjemny, ten dzień zbawienia — ustanawiając w myśl i z upoważnienia Ojca św. dla Naszéj Dyecezyi następujące dla dostąpienia Odpustu zupełnego warunki:

I. Odpust zupełny nakształt Jubileuszu od Jego świętobliwości Papiéża naszego Piusa IX. dla Wiernych Chrystusowych udzielony, w całéj Dyecezyi Naszéj odprawiać się będzie od Niedzieli III. po Wielkiéjnocy aż włącznie do Poniedziałku świątecznego, czyli od 7. Maja aż włącznie do 5. Czerwca roku bieżącego. W kościele zaś Naszym katedralnym Odpust Jubileuszowy dniem późniéj, to jest 10. Czerwca r. b. we Wtorek świąteczny, razem ze cztérdziestogodzinnem nabożeństwem się zakończy.

II. Warunki do uzyskania odpustu zupełnego są następujące:

a) aby w przeciągu Jubileuszu się wyspowiadać, i Najświętszy Sakrament Ciała i Krwi Pańskiéj godnie przyjąć.

b) aby w tymże czasie dwa kościoły, kaplice lub figury za stacye Jubileuszowe przeznaczone po dwakroć nawiédzić, i za każdym razem na intencyą Ojca św. (za podwyższenie kościoła świętego katolickiego i świętéj Stolicy Apostolskiéj, za wykorzenienie błędów i nawrócenie niewiernych do wiary, a grzészników do pokuty, za zgodę królów i książąt Chrześcijańskich, i za pokój i jedność wszystkiego ludu chrześcijańskiego) nabożnie odmowić 5 Ojcze nasz 5 Zdrowaś Marya. 1 Wierzę, albo też Litanią do Wszystkich Świętych z załączonemi modlitwami lub Litanią Loretańską do N. P. M. z Antyfoną „Pod Twoją Obronę."

c) aby w ciągu tego Jubileuszu w jednym tygodniu przez trzy dni, to jest, w Środę, Piątek i Sobotę ściśle pościć.

d) aby, ile pobożność radzić będzie, według możności ubogim dać jałmużnę. Przyczém najusilniéj także polecamy składanie ofiar dla Ojca św.

III. Za stacye Jubileuszowe naznaczony w Przemyślu Nasz kościół katedralny i kościół OO. Franciszkanów; po innych zaś miejscach kościół parafialny lub filialny, i drugi jakibądź katolicki któregokolwiek obrządku od Rządcy kościoła parafialnego przeznaczyć się mający. Gdzie prócz kościoła parafialnego nie masz innego, Rządca kościoła na drugą stacyą Jubileuszową przeznacza kaplicę, krzyż lub figurę.

IV. Podróżujący po powrocie z drogi byleby tenże w roku bieżącym nastąpił, odpustu dostąpić mogą, jeżeli po dwakroć kościół katedralny lub swój parafialny nawiédzą, i inne przepisane warunki dopełniają.

W niewoli zaś lub w więzieniu zostający, kaléki, chorzy, którzyby wszystkich uczynków do uzyskania odpustu Jubileuszowego przepisanych wykonać nie mogli, mogą zupełnego odpustu dostąpić, jeżeli spowiedź świętą odprawiwszy i Ciało Pańskie przyjąwszy, za radą spowiednika inne pobożne uczynki miasto tych wypełnią, których w położeniu swém wykonać nie mogą.

Także i dzieci, którychby do ś. Komunii przypuścić jeszcze nie wypadało, mogą dostąpić odpustu, gdy według rady spowiednika zamiast ś. Komunii inny pobożny uczynek wykonają.

V. Oznajmujemy Wam, że Ojciec święty na czas Jubileuszu wszystkim kapłanom, od nas do

słuchania spowiedzi św. upoważnionym, nadał władzę rozgrzeszania od wszelkich, choćby najcięższych grzéchów, po których rozgrzészenie pokutujący grzésznicy kiedyindziéj do Nas, albo aż do samego Papieża i Stolicy Apostolskiéj udawać się muszą.

Odpust zupełny, który Wam ogłaszamy, jest to wielkie, niewymownie wielkie dobrodziejstwo Boże; albowiem przez odpust zupełny odpuszczają się nam wszystkie kary doczesne, którebyśmy po otrzymaném odpuszczeniu winy i kary wiecznéj w Sakramencie pokuty, na wypłacenie się Sprawiedliwości Boskiéj w tém lub w przyszłém życiu, w czyscu ponosić musieli. A jak ciężkie, jak dotkliwe, jak przedługie bywają te kary czyscowe, których się nam i po pojednaniu z Panem Bogiem w Sakramencie pokuty obawiać należy, jeżeli się na téj ziemi z grzéchów naszych zupełnie nie wypłacimy. Zaś odpust zupełny uwalnia nas od tych kar czyscowych; a nawet wszelkie dolegliwości ziemskie po dostąpieniu odpustu, choć nie ustaną, to przecież przestają być karą Bożą za grzéchy, i podają nam sposobność uskarbienia sobie zasług dla wieczności.

Przed wszystkiemi zaś odpustami odpust Jubileuszowy ma pierwszeństwo; jest bowiem odpustem powszechnym, całemu światu katolickiemu udzielonym, każden Chrześcijanin wszędzie dostąpić go może; jest najzupełniejszy, bo w czasie Jubileuszu spowiednicy większą mają władzę, mogą rozgrzészać od najcięższych grzéchów, w innym czasie przez Biskupa lub Papiéża sobie do rozgrzeszenia zatrzymanych; jest najuroczystszy, kościół usilniéj wzywa do pokuty, do poprawy życia, nabożeństwa bywają uroczystsze, trwa także przez czas dłuższy. A ztąd jest także najkorzystniejszym. Częste i gorące modły, mnogie uczynki dobre, posty, jałmużny, gdy równocześnie po całym świecie katolickim w połączeniu z nieskończonemi zasługami Syna Bożego i ze zasługami N. M. P. i Wszystkich Świętych Bogu się ofiarują, milszemi stają się Bogu, dzielniejszemi do ubłagania miłosierdzia Jego, skuteczniejszemi dla pojedynczych, gdyż dla ścisłego obcowania wszystkich członków kościoła katolickiego między sobą, każden pojedynczy bierze udział w modłach: dobrych uczynkach wszystkich, a przykład pobożności i pokuty jednych zagrzéwa drugich oziębłejszych, i łatwiejszém staje się grzesznika nawrócenie, gdy kościół wiernych połączonemi modłami o oświecenie błądzących o nawrócenie grzeszników Pana Boga błaga.

I któżby nie pośpieszył korzystać z tego czasu przyjemnego, z tych dni zbawienia?!

O Najmilsi! korzystajcie wszyscy gorliwie z tego czasu zbawiennego, czerpajcie ze skarbnicy łask władzą Namiestnika Chrystusowego nam rozwartéj. Ale pomnijcie, że kościół Boży udzielając odpustu, nie uwalnia nas od pokuty, owszem najusilniéj do niéj nas zagrzewa; a odpust uzupełnia, co naszéj pokucie nie dostaje. Tylko szczérze nawracający się do Boga dostępują odpustu. Utwierdźmy się więc w wierze św. pobudźmy się do pobożności i pokuty, zerwijmy więzy złych namiętności i grzésznych nawyknień, porzućmy gnuśność, oziębłość, poskramiajmy zmysłową pożądliwość i zamiłowanie uciech światowych; bądźmy Chrystusa Pana wyznawcami sercem i usty. O to kościół Chrystusowy wzdycha, błaga, modli się z nami i za nas. Wspólne Modły bogobojnych po całym świecie wznoszą się do nieba o nasze nawrócenie, nasze zbawienie. Syn Boży, Najświętsza Marya Panna, święci Apostołowie, Męczennicy i wszyscy święci i święte Boże od początku świata aż do dni naszych swemi modlitwami, swą pokutą, swemi dobremi uczynkami zgotowali nam

ten wspólny święty skarb kościoła Bożego, z którego należycie zrobiony użytek zapewni nam odpuszczenie długów grzéchowych w doczesności i w wieczności. A nadto naszą modlitwą i dobremi uczynkami przyczyniamy się do pomnożenia niewyczerpanego skarbu tego, który wraz z kościołem Chrystusowym aż do końca czasów trwać nie przestanie.

Przedewszystkiem utwierdzajmy się w wierze świętéj. Składajmy Panu Bogu korne dzięki, że nas z nieskończonego miłosierdzia swego bez zasług naszych do świętéj jedynie zbawiającéj wiary w kościele Pana Chrystusowym powołać raczył; bo wiara to skarb nasz najdroższy, gdyż „wiara jest początkiem, podwaliną i źródłem wszelkiego usprawiedliwienia, bez któréj nie można spodobać się Bogu, ani téż dostąpić uczestnictwa synów jego“ (Conc. Trid. Sess. 6. cap. 8.) „kto wierzy w Syna Bożego, nie bywa sądzony, lecz kto nie wierzy, już osądzony jest, iż nie wierzy w imię jednorodzonego Syna Bożego“ (Joan. 3. 18.) „I niemasz w żadnym innym zbawienia. Albowiem nie jest pod niebem inne imię dane ludziom, w korémbyśmy mieli być zbawieni“ (Art. 4. 12.) Na podstawie wiary katolickiéj stoją także królestwa ziemskie; bo niéma Władza powagi, gdzie niéma uznania zasady religii katolickiéj, że „Każda zwierzchność od Boga. (Rom. 13. 1.) Niéma także poszanowania praw ludzkich, nawet prawa własności tam, gdzie religia nie wpływa na serca; bez wiary niéma uczciwości, niéma cnoty, niéma sprawiedliwości, bo „sprawiedliwy z wiary żyje“ (Rom. 1. 17.)

Sam węzeł rodzinny, wierność małżonków, miłość rodziców ku dzieciom a uszanowanie dzieci dla rodziców, stósunki pana i sługi, to wszystko dopiéro z religii bierze poświęcenie, moc i trwałość. Wszelka szczęśliwość w tém i w przyszłém życiu płynie z religii św. z jéj wiary i jéj uczynków, i „błogosławiony lud, którego Pan Bóg jego“ (Psal. 143. 15.) Strzeżcie się więc pilnie nieprzyjaciół krzyża Chrystusowego „których koniec zatracenie, których Bóg jest brzuch, i chwała w sromocie ich“ (Philipp. 3. 19.) unikajcie towarzystwa niezbożnych, nie dawajcie posłuchu bluźnierczym ich podszeptom, wystrzegajcie się przewrotnych i zjadliwych książek i dzienników swym jadem i niewinne serca zatruwających, by was przewrotne bezbożnych nauki doczeście i wiecznie nie zagubiły. I tak już osłabła wiara u wielu, bo „nieprawości nasze rozdzielają między Bogiem i nami „(Jes. 59. 2.), zmniejszył się w nas wstręt od bezbożnych nauk, bo się w nas zmniejszyło obrzydzenie grzéchu, a rozwielmożniła się zmysłowość. Lękajmy się, ażeby zepsucie obyczajów nie pociągnęło za sobą i utraty wiary. Zresztą „wiara sama, jeżeli się do niéj nie przyłączy nadzieja i miłość, nie jednoczy jeszcze zupełnie z Chrystusem, ani czyni żywym członkiem ciała jego“ (Conc. Trid. Sess. 6. cap. 7.) „Może się wprawdzie bez miłości ostać wiara, ale przydać się nie może.“ (S. August.)

Przeto upominamy Was z ś. Piotrem Apostołem: „Bracia, dodawajcie w wierze waszéj cnotę . . . . Starajcie się, żebyście przez dobre uczynki pewne czynili wezwanie i wybranie wasze“ (2. Petr. 1. 5. 10.), bo „nie słuchacze zakonu sprawiedliwemi są u Boga, ale którzy zakon czynią, ci będą usprawiedliwieni“ (Rom. 2. 13.) A gdyśmy wszyscy zgrzészyli, czyńmyż wszyscy pokutę; a czyńmy „godne owoce pokuty“ (Luc. 3. 8.) „zwlokłszy z siebie starego człowieka z uczynkami jego, odnówcie się duchem umysłu waszego, i obleczcie się w nowego człowieka, który wedle Boga stworzony jest w sprawiedliwości i świętobliwości prawdy“ (Colos. 3. 9. Ephes. 4. 23. 24.), Wy-

rzeknijcie się pijaństwa, nieczystości, niesprawiedliwości, pojednajcie się z nieprzyjaciołmi, naprawcie dane zgorszenie, wynagrodźcie krzywdy bliźnim waszym czy to na majątku, czy na sławie czy na cnocie wyrządzone; bądźcie odtąd gorliwszymi w służbie Bożéj, miłujcie sprawiedliwość, miłosierdzie, prawdę, słowem: „przestańcie źle czynić a uczcie się dobrze czynić“ (Jes. 1. 17.) a „otrzymacie miłosierdzie i znajdziecie łaskę ku pogodnemu ratunku“ (Hebr. 4. 16.) „Nawróćcie się do mnie, — mówi Pan Zastępów, a nawrócę się do was“ (Zach. 1. 3.)

Byście przeto dostąpili grzéchów waszych odpuszczenia, uzyskali darowanie kary wiecznéj i doczesnéj, i odebrali łaski i dobrodziejstwa z odpustem Jubileuszowym połączone: w imię Boga Was wzywamy, błagamy i zaklinamy z prorokiem: „Nawróćcie się, nawróćcie się do Pana Boga Waszego, bo dobrotliwy i miłosierny jest, cierpliwy i mnogiego miłosierdzia, i łacny do ubłagania (Ioel 2. 13.) Nawróćcie się we łzach i postach bo post najskuteczniejszym jest środkiem do powściągnienia pożądliwości zmysłowéj, do oczyszczenia serca, „post umarza grzéchy, ożywia cnotę, hartuje umysł, silnym czyni ducha, a w bojowaniu Chrześcijańskiem niezwyciężonem bywa wodzem“ (S. Chrysol. Ser. 8.) „post odpędza czarty, wydala złe myśli, oczyszcza serce“ (S. Athan. L. 2. de Virgin.) Dlatego téż Pan Bóg woła przez Proroka: „Nawróćcie się do mnie z całego serca Waszego, w poście, płaczu i żalu“ (Ioel 2. 12.) — Nawróćcie się w jałmużnach „albowiem jałmużna od śmierci wybawia, i ona jest, która oczyszcza grzéchy, i czyni, że się najduje miłosierdzie i żywot wieczny“ (Tob. 12. 9.) „Jako będziesz mógł, tak bądź miłosierny. Będzieszli miał wiele hojnie dawaj; jeśli mało będziesz miał, i mało z chęcią udzielać usiłuj. Tak bowiem skarbisz sobie zapłatę dobrą na dzień potrzeby. (Tob. 4. 8. 10.), bo „ręce ubogich budują mieszkanie w niebiesiech“ (S. Leo in Ps. 88.) — Nawróćcie się w modlitwach do Boga; gdyż „o cokolwiek byśmy prosili wedle woli jego, słucha nas“ (I. Joan. 5. 14.) „Modlitwa sprawiedliwego to klucz do nieba, Modlitwa się wznosi do góry, a miłosierdzie Boże zstępuje z góry.“ (S. Aug. Ser. 225.)

Przeto oczyściwszy dusze nasze z grzéchów przez godne przyjęcie Sakramentu pokuty, wznośmy wspólnie modły nasze przed tron łaski, i módlmy się gorąco — najprzód za siebie samych, aby nas Pan Bóg do prawdziwéj i stałéj pokuty doprowadzić, w służbie swej św. utwierdzić i zachować, a serca nasze ku niebieskich rzeczy pożądaniu podnieść raczył, ażebyśmy żywot nasz w sprawiedliwości i świątobliwości wiedli, utwierdzając się w wierze i postępując w miłości św. Módlmy się za podwyższenie Kościoła św. Rzymsko-katolickiego, a poniżenie nieprzyjaciół jego, za nawrócenie niewiernych do wiary św., błądzących do prawdy, odszczepieńców do jedności, a utwierdzenie pobożnych w wierze i w świątobliwości. — Módlmy się za Ojca św. Piusa IX. aby Go Pan Jezus, który mu powierzył Namiestnictwo swoje na ziemi, i oddał mu klucz królestwa swego, łaską swoją oświecać i wspierać, na Stolicy Piotrowéj dla chwały imienia swego i budowania naszego w długie lata zachować, Rządowi jego błogosławić, świeckie także Państwo jego utrzymać, a zamieszki i niespokoje od niego oddalić, a po dokonanym prac i trudów Apostolskich żywocie wiecznéj chwały domieścić go raczył. — Módlmy się także za Najjaśniejszego Cesarza Franciszka Józefa I. aby Bóg na niego i na dostojny dom jego obfite łaski zlewał i panowaniu Jego błogosławił, ażeby jako Syn św. Kościoła katolickiego, był jego obroną i dobro jego pomnażał, aby szczęśliwość ludów

swoich ustalał, a po czérstwem długoletnim życiu na koronę wieczną sobie zasłużył. — Módlmy się za wszelką Zwierzchność duchowną i świecką, prośmy Pana Boga o zgodę między panami Chrześciańskiemi, o pokój powszechny; proście także o zdrowie i urodzaje, ale nadewszystko o zbawienie duszy waszéj i bliźnich waszych. Nareszcie módlcie się za mną Pasterzem Waszym, abym Wam wedle serca Bożego przewodniczył na drodze zbawienia, i spólnie z Wami zbawienia dostąpił. Łaska Pana i Zbawiciela naszego niech będzie z wszystkimi Wami AMEN.

Dan w Przemyślu 8go Marca 1865.



Drukiem L. D. Stœgera w Jaśle, 1865.

[ded. 3]

ANTONIUS JOSEPHUS
de Wałagin
MANASTYRSKI
DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
Episcopus Premisliensis rit. lat.
Doctor S. Theologiæ

Venerabili Clero Diœcesano tam seculari quam regulari Salutem et Benedictionem!

Sanctissimus Dominus Noster Pius P. IX. videns horribilem procellam perniciosissimis erroribus excitatam, qui non solum Ecclesiæ catholicæ ejusque salutari doctrinæ ac venerandis juribus, verum etiam sempiternæ legi naturali ac rectæ rationi maxime adversantur, cernensque, nefarias iniquorum hominum molitiones continuo invalescere, qui fallacibus suis opinionibus ac perversissimis scriptis catholicæ religionis civilisque societatis fundamenta convellere, omnemque virtutem ac justitiam de medio tollere, omniumque animos mentesque depravare, eorumque mores corrumpere, ac tandem eos ab Ecclesiæ catholicæ sinu avellere conantur: pro summa sua de catholicæ Ecclesiæ ac totius Dominici gregis sibi divinitus commissi incolumitate ac salute, ipsius quoquæ humanæ societatis bono sollicitudine, sub 8a Decembris 1864. ad cunctos catholicos Sacrorum Antistites Encyclicam Epistolam dedit, qua de altissimo Solio Pontificio contra monstrosa errorum portenta ac funestam morum depravationem rursus potentem vocem extollendo, vigilantiam pastorum excitat, ovesque a venenatis pascuis arcet.

Huic Encyclicæ Epistolæ adjectus est Syllabus errorum, jam alias a Sanctissimo Domino in Allocutionibus Consistorialibus, in Encyclicis aliisque Apostolicis Litteris damnatorum.

Hæc duo gravissimi momenti Documenta, quæ æviternum in fastis Ecclesiæ monimentum constituent, Vobiscum, Venerabiles Fratres! per presentes communicamus.

Documenta hæc sunt instar programmatis Ecclesiæ Catholicæ, sunt irrefragabile Decretum Supremæ Authoritatis Apostolicæ, et finalis sententia in luctuosa principiorum ac opinionum ævi nostri controversia.

Illa Vobis inter immensam idearum perturbationum ac opinionum fluctuationem pro infallibili cynosura inservient, et certissimam in edocendo populo normam suppeditabunt. Quare ea iterum atque iterum relegite, ut non tantum memoriæ sed et cordi ea infigatis, utque ad instruendos fideles et refellendos adversarios promptum continuo apparatum præsto habeatis.

Præterea autem SS. Dnus Noster Pius P. IX. in præfata Encyclica Epistola contra impiorum ac perversorum hominum copias, fidelium turmas in aciem jungit, ut fortiter certent bonum certamen armis Ecclesiae semper invincibilibus: oratione scilicet et pœnitentia. Ut autem pœnitentia nostra nobis reddatur salubrior, et gratiores sint Deo preces nostræ: idcirco SS. Dnus de plenitudine potestatis omnibus ac singulis utriusque sexus orbis catholici fidelibus plenariam Indulgentiam ad instar Jubilæi Apostolica liberalitate concedit, intra unius mensis spatium tractu anni 1865. a Locorum Ordinariis statuendum lucrandam, eodem prorsus modo et forma, qua ab initio Supremi Sui Pontificatus concessit per Apostolicas Litteras in forma Brevis die 20. Novembris 1846. datas, quarum initium „Arcano Divinæ Providentiæ consilio,“ et cum omnibus eisdem facultatibus, quæ per illas Litteras datæ fuerunt.

Lætissimum hunc nuntium cum magno cordis Nostri gaudio Vobis, charissimi Fratres! hisce indicando, ad mentem prelaudatarum Apostolicarum Litterarum statuimus et ordinamus sequentia;

I. Rectores Ecclesiarum parochialium et Cooperatores in Ecclesiis filialibus expositi Dominica proxima post receptas has Litteras Nostras populo ad Sacrum congregato de sacro suggestu annuntiabunt, a SSmo Dno Nostro Pio P. IX. universis Christi fidelibus concessam esse plenariam Indulgentiam in forma Jubilæi ad unius mensis spatium; quod Jubilæum in tota Nostra Diœcesi Dominica III. post Pascha i. e. 7. Maji incipiet, et Feria II. post Pentecosten — in Nostra Ecclesia Cathedrali vero Feria III. post Pentecosten una cum conclusioue devotionis 40. horarum — terminabitur.

Facta denunciatione adnexae Litterae Nostrae pastorales idiomate polonico exaratae praelegentur, finita lectione conditiones lucrandae Indulgentiae plenariae explanabuntur, demum ipsae Litterae pastorales absoluto sacro ad valvas Ecclesiae vel Sacristiae affigentur, ut a legendi gnaris inspici possint. Superiores vero Conventuum Religiosorum, quibus cura animarum non est annexa, Litteris hisce Nostris receptis Jubilaeum ejusque conditiones illico familiae suae indicabunt, et Dominica proxima etiam populo ad Sacrum congregato, si alias concio habetur, significabunt, sed Litteras ipsas non praelegent, cum talis solemnis publicatio ad Officium parochi loci pertinet.

II. Ad mentem Apostolicae Encyclicae Epistolae pro lucranda Indulgentia plenaria sequentes statuuntur conditiones;

a) ut quisque intra tempus durantis Jubilaei peccata sua rite confiteatur, et sacramentali absolutione expiatus SS. Eucharistiae Sacramentum reverenter sumat:

b) ut intra hoc tempus duas Ecclesias a Curatis assignandas bis devote visitet, et in singula visitatione ad mentem Summi Pontificis, pro exaltatione et prosperitate Sanctae matris Ecclesiae et Sedis Apostolicae, pro haeresum extirpatione ac peccatorum conversione, pro pace et concordia Principum Christianorum, ac totius populi Christiani pace et unitate 5 Pater, 5 Ave et 1 Credo devote oret; vel ad eandem intentionem alias pias preces ad Deum fundat, uti: Septem Psalmos pœ-

nitentiales, Litanias de OO. Sanctis cum orationibus adnexis, vel Litanias Lauretanas de B. M. V. cum Antiphona: „Sub tuum præsidium."

c) ut durante Jubilaeo in una ex quatuor hebbomadis feria quarta, sexta et Sabbatho stricte jejunet.

d) ut eleemosynam, prout devotio suggesserit, elargiatur. Qua de causa excitandi quoque erunt fideles ad succurendum indigentiis Aerarii Pontifici; quem in finem collectae in Ecclesia instituantur, et carbona pro oblationibus eam in rem faciendis apponatur.

III. Premisliae pro stationibus ad lucrandum Jubilaeum lucrandis designamus Ecclesiam Nostram Cathedralem et Ecclesiam P. P. Minoritarum. In urbibus, ubi plures adsunt Ecclesiae Curatus praeter Ecclesiam parochialem aliam Ecclesiam catholicam suo arbitrio eligendam, pro lucrando Jubilaeo visitandam designabit et populo indicabit. Ubi praeter Ecclesiam latinam adest adhuc Ecclesia ritus rutheno-catholici, Curatus latinus cum Curato rutheno amice conveniet, suamque Ecclesiam pro fidelibus rutheno-catholicis qua stationalem offeret, reciprocem ab illo humanitatem pro fidelibus sui ritus expetens. In locis, ubi praeter parochialem nulla alia adest Ecclesia, possunt etiam capellae, cruces in cœmeterio vel alibi positae, aut statuae Sanctorum qua altera statio propter Indulgentiam consequendam visitanda, arbitrio Curati designari. In urbibus et oppidis, ubi major est populi frequentia, integro Tempore Jubilaei Ecclesiae et Capellae stationales, ab initio matutinae devotionis usque ad horam 12. et post meridiem a 3. usque at horam 7. apertae maneant, quod etiam in pagis diebus Dominicis et Festis servandum est. Quam longo vero tempore in pagis diebus ferialibus Ecclesiae aperiri debeant, judicio Curati relinquitur.

IV. Qui tempore Jubilaei nondum absoluta confessione paschali ad sacram confessionem accedent, monendi sunt, ut obligationi confessionis paschalis satisfaciant, quia ad lucrandas Indulgentias Jubilaei seorsiva confessio sacramentalis requiritur.

V. Quamquam pro consecutione indulgentiae plenariae inter injuncta opera pia etiam sacra communio enumeratur, tamen pueri, qui nondum ad primam communionem admissi fuerunt, neque intra decursum Jubilaei, Parochi proprii vel Confessarii judicio, admittendi videntur, censeri possunt ab isto injuncto opere legitime impediti, eisdemque communionem sacram in aliud pium opus, arbitrio, confessarii praescribendum commutare licet.

VI. Quamquam summopere optandum est, ut visitatio Ecclesiarum et jejunium in statu gratiae, adeoque post fructuosam confessionem fiant: tamen a fructu indulgentiae non excluduntur illi, qui non praemissa confessione visitationem Ecclesiarum et jejunium incipiunt ac prosequuntur, dummodo in statu gratiae sint, quando ultimum opus perficiunt, in quo Indulgentia acquiritur.

VII. Religiosi tam professi, quam etiam Novitii et Aspirantes in claustro viventes, pro consequenda Indulgentia solummodo Ecclesiam Conventus sui bis visitare tenentur. Famuli monasteriorum in iis locis, ubi non adest Ecclesia parochialis, pro lucranda indulgentia solum ad visitationem Eclesiae conventualis obligantur, ubi vero adest Ecclesia parochialis, generali legi cum caeteris fidelibus subjacent, Sororis Charitatis ad consequendas Indulgentias Oratorium suum bis visitabunt ibique orabunt. Quod etiam valet de famulis et famulabus in nosocomiis Sororum Charitatis inservientibus

VIII. Navigantes atque iter agentes, si intra annum 1865. domum redierint, poterunt peractis praescriptis operibus, et bis visitata Ecclesia Cathedrali vel propria parochiali, eandem Indulgentiam serius quoque, tractu anni 1865 consequi.

IX. In carcere vel captivitate existentes, aut aliqua corporis infirmitate laborantes, sive alio aliquo impedimento detenti, qui opera memorata vel eorum aliqua, excepta tamen confessione et eucharistia, praestare nequeunt, indulgentiae participes fieri poterunt, si e consilio suorum confessariorum alia opera pia loco memoratorum perficient; quae facultas, opera pia pro indulgentia consequenda in praedictis casibus in alia commutandi, vel in aliud proximum tempus prorogandi, omnibus a Nobis approbatis confessariis ex indulto Apostolico suffragatur.

X. Graviter oneramus conscientiam Catechetarum circa c. r. Gymnasia et Scholas nationales, ut commissam sibi juventutem, Patris item Spiritualis Recollis antium et Capellanorum penes publicos carceres, ut spirituali curae suae concreditos debite ad indulgentias praeparent, et ratione operum eisdem injungendorum juxta normam supra expositam procedant.

XI. Omnes Sacerdotes a Nobis approbati tam saeculares quam regulares, durante hocce Jubilaeo facultate gaudent, universos Christi fideles saeculares et regulares, (Monialibus exceptis, pro quibus peculiaris Nostra approbatio requiritur) ad lucrandas Indulgentias absolvendi in foro conscientiae ab excommunicationis, suspensionis aliisque Ecclesiasticis sententiis et censuris a jure vel ab homine quavis de causa latis vel inflictis praeter infra exceptas, nec non ab omnibus peccatis, excessibus, criminibus et delictis quantumvis gravibus et enormibus, etiam Sedi Nostrae Ordinariae vel Ipsi Papae et Sedi Apostolicae speciali licet forma reservatis praeter casus infra expressos. Conceditur insuper eisdem facultas vota quaecumque etiam jurata et Sedi Apostolicae reservata, exceptis tamen infra specificandis, in alia pia opera dispensando commutandi, dispensandi quoque super irregularitate ex violatione censurarum contracta, dummodo non sit ad forum externum deducta, vel de facili deducenda.

Casus, in quibus pœnitentes nec tempore Jubilaei absolvere licet, sunt sequentes:

a) Non licet absolvere complicem in quocumque inhonesto vel turpi peccato contra sextum Decalogi praeceptum.

b) Non licet absolvere denunciationem confessarii sollicitantis denegantem.

c) Non licet absolvere personas, qui a s. Sede Apostolica vel aliquo Praelato seu Judice ecclesiastico *nominatim* excommunicati, suspensi, interdicti, seu alias in sententias et censuras incidisse declarati vel publice denunciati fuerint, nisi satisfecerint. Quodsi autem intra tempus Jubilaei judicio confessarii satisfacere non potuerint, absolvi poterunt in foro conscientiae ad effectum duntaxat assequendi Indulgentias Jubilaei, injuncta obligatione satisfaciendi statim, ac poterunt.

d) Sequentia quatuor vota simplicia, dummodo sint perfecta et absoluta, non licet dispensando commutare, scilicet: 1. votum perpetuae castitatis, 2. religionis i. e. ingrediendi in aliquem ordinem religiosum, 3. obligationis a tertio acceptatae, vel ubi agitur de praejudicio tertii, 4. vota poenalia, quae praeservativa a peccatis nuncupantur, nisi commutatio futura judicetur ejusmodi, ut non minus a peccato commitendo refroenet, quam prior voti materia. — Cum ad hancce votorum pœnalium clas-

sem vota totalis abstinentiae a cremato vel moderati ejusdem usus ad exiguam quantitatem determinati pertinere censeantur, cumque commutatio horum votorum in alia, quae aeque ac illa a peccato ebrietatis praeservent, vix ac ne vix quidem sine periculo salutis fieri queat: non licebit confessariis vota haecce abstinentiae a cremato relaxare seu dispensando commutare, ne forte ansa praebeatur peccandi liberius.

XII. Durante Jubilaeo sequens observabitur devotionis ordo:

Pridie inchoandi Jubilaei post solis occasum omnes Ecclesiae campanae per unum horae quadrantem pulsabuntur. Die, quo incipit Jubilaeum, dato signo omnibus campanis pro Missa parochiali, Rector Ecclesiae, Sanctissimo in ostensorio exposito in infimo gradu altaris genuflectens hymnum „Veni Creator“ intonabit, eoque decantato, versiculum et orationem consuetam dicet. Tum cantabit solemnem Missam de Festo occurrenti cum commeratione Dominicae, cui adjunget Orationes de Sanctissimo Sacramento, pro remissione peccatorum, contra persecutores Ecclesiae, pro Papa et pro Imperatore. Intra Missam dicetur concio devotioni conveniens.

Finita Missa Celebrans ad intentionem Sanctae Matris Ecclesiae alternatim cum populo dicet 5. Pater 5. Ave et 1. Credo, decantatisque „Przed oczy Twoje Panie“ et Supplicationibus devotionem more consueto claudet. Qui idem Ordo sequentibus Dominicis et Festis servabitur, omisso tamen hymno „Veni Creator“ et in Festis I. Cl. omissis quoque praedictis orationibus, addita solum Orationi Festi Collecta de Sanctissimo.

2. Diebus ferialibus post Missam parochialem dicentur alternatim cum populo 5 Pater 5 Ave et 1 Cr. ad intentionem Ecclesiae.

3. Durante Jubilaeo singuli Sacerdotes in omnibus Missis, exceptis Festis 1. Cl. accipient collectas pro remissione peccatorum, contra persecutores Ecclesiae et pro Papa.

4. Conciones habeantur devotioni Jubilaei convenientes, et praesertim in catechizationibus diligenter instituendis populus de iis, quae ad digne suscipiendum Sacramentum pœnitentiae et ad lucrandas Indulgentias spectant, fundate instinatur. Et quum in pluribus Ecclesiis mense Majo celebrari soleat devotio B. M. V., circa hanc quoque ut congrui breves sermones instituantur, summopere commendamus.

5. In conclusione Jubilaei post Vesperas cantatas dicantur Litaniae de OO. SS. habeatur Sermo Solemnitati congruus, quo absoluto post decantationem „Przed oczy Twoje Panie“ et Supplicationibus Processio cum Sanctissimo instituatur, in qua in gratiarum actionem hymnus „Te Deum laudamus“ decantabitur, et dicta Oratione pro gratiarum actione Jubilaeum terminabitur.

Dum haec pro Vestra et fidelium instructione Vobiscum, Venerabiles Fratres! communicamus Apostoli verbis enixe Vos hortamur: „Labora sicut bonus miles Christi Jesu“ (2. Tim. 2. 3.) „in omnibus exhibeamus, nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia... in laboribus in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate. in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei“ (2. Cor. 6. 4. 8.) Non pigeat Vos laboris, sperantes laboris mercedem. Praedicate diligenter verbum Dei. Docete populum in concionibus et catechizationibus, ut obfirmetur in fide et intelligat, omnem veram felicitatem in homines ex augusta nostra religione,

ejusque doctrina et exercitio redundare, ac „beatum esse populum, cujus Dominus Deus ejus" (Psal. 143. 15.) Sed etiam sedulo in id enitami, ut agnoscant fideles, quid et quantum illud sit, quod eis per Indulgentias Jubilaei tribuitur, ut perspiciant reserati thesauri pretium, et ad illud lucrandum animentur.— Sed et ad pœnitentiam enixe eos excitate; nam omnibus comminatus est Christus: „nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis" (Luc. 13. 3.); „in quantum enim tibi non peperceris, in tantum tibi parcet Deus" (Tertull. de pœnit.) Insudate in excipiendis fidelium confessionibus, et clavium potestatem in spiritu Ecclesiae exercete. Confessio enim, sicut ad consequendam peccatorum remessionem necessaria est, ita efficacissimum quoque est medium ad promovendam peccatoris emendationem, ad excitandos ac fovendos pios affectus, ad erigendam mentem afflictam, ad omnia denique animae mala tollenda aut mitiganda. Sane „quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis et religionis in Ecclesia summo Dei beneficio conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum est" (Catech. Rom.)

Quum autem „omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum" (Jac. 1. 17.), et „Pater de cœlo dat Spiritum bonum petentibus se" (Luc. 11. 13.): ideo exhortamini populum fidelem ad preces cum omni fervore ac assiduitate Vobiscum Deo fundendas, ut Dominus Deus „accendat lumen sensibus, infundat amorem cordibus, infirma nostri corporis virtute firmans perpeti" ut incredulitatem ac scelera, bella et seditiones, calamitates ac miserias clementer avertat, atque pacem ac tranquillitatem tam Ecclesiae quam Civitati benignus tribuat, quatenus omni perturbatione submota, liberis Ei mentibus serviamus.

Ante omnia autem Ipsi Vos sanctificate „ne forte, dum aliis praedicaveritis, ipsi reprobi efficiamni" (1. Cor. 9. 27.), potius fiatis in omnibus forma gregis, ut fideles Vestrae pietatis exemplo aedificentur, luce fidei Vestrae in fide obfirmentur, de Spe Vestra solatium accipiant, et zelo Vestro et ipsi charitate Dei inflammentur.

Gratia Domini Nostri Jesu Christi, et Charitas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus Vobis!

Premisliæ die 8. Martii 1865.

Jasło. Typis Ludov. Dyonis. Stœger, 1865.

doc. 4

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, et Episcopis universis Gratiam et Communionem Apostolicæ Sedis habentibus.

PIUS PP. IX.

Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Benedictionem!

Quanta cura ac pastorali, vigilantia Romani Pontifices Prædecessores Nostri exsequentes demandatum sibi ab ipso Christo Domino in persona Beatissimi Petri Apostolorum Principis officium, munusque pascendi agnos et oves nunquam intermiserint universum Dominicum gregem sedulo enutrire verbis fidei, ac salutari doctrina imbuere, eumque ab venenatis pascuis arcere, omnibus quidem ac Vobis præsertim compertum, exploratumque est, Venerabiles Fratres. Et sane iidem Decessores Nostri augustæ catholicæ religionis, veritatis ac iustitiæ assertores et vindices, de animarum salute maxime solliciti nihil potius unquam habuere, quam sapientissimis suis Litteris, et Constitutionibus retegere et damnare omnes hæreses et errores, qui Divinæ Fidei nostræ, catholicæ Ecclesiæ doctrinæ, morum honestati, ac sempiternæ hominum saluti adversi, graves frequenter excitarunt tempestates, et christianam civilemque rempublicam miserandum in modum funestarunt. Quocirca iidem Decessores Nostri Apostolica fortitudine continenter obstiterunt nefariis iniquorum hominum molitionibus, qui despumantes tanquam fluctus feri maris confusiones suas, ac libertatem promittentes, cum servi sint corruptionis, fallacibus suis opinionibus, et perniciosissimis scriptis catholicæ religionis civilisque societatis fundamenta convellere, omnemque virtutem ac iustitiam demedio tollere, omniumque animos mentesque depravare, et incautos imperitamque praesertim iuventutem a recta morum disciplina avertere, eamque miserabiliter corumpere, in erroris laqueos inducere, ac tandem ab Ecclesiæ catholicæ sinu avellere conati sunt.

Iam vero, uti Vobis, Venerabiles Fratres, apprime notum est, Nos vix dum arcano divinæ providentiæ consilio nullis certe Nostris meritis ad hanc Petri Cathedram evecti fuimus, cum videremus summo animi Nostri dolore horribilem sane procellam tot pravis opinionibus excitatam, et gravissima, ac nunquam satis lugenda damna, quæ in christianum populum ex tot erroribus redundant, pro Apostolici Nostri Ministeri officio illustria Prædecessorum Nostrorum vestigia sectantes Nostram extulimus vocem, ac pluribus in vulgus editis encyclicis Epistolis et Allocutionibus in Consistorio habitis, aliisque Apostolicis Litteris præcipuos tristissimæ nostræ ætatis errores damnavimus, eximiamque vestram episcopalem vigilantiam excitavimus, et universos catholicæ Ecclesiæ Nobis carissimos filios etiam atque etiam monuimus et exhortati sumus, ut tam diræ contagia pestis omnino horrerent et devitarent. Ac præsertim Nostra prima Encyclica Epistola die 9 novembris anno 1846 Vobis scripta, binisque Allocutionibus, quarum altera die 9 decembris anno 1854, altera vero 9. iunii anno 1862 in Consistorio a Nobis habita fuit, monstrosa opinionum portenta damnavimus, quæ hac potissimum ætate cum maximo animarum damno, et civilis ipsius societatis detrimento dominantur, quæquæ non solum catholicæ Ecclesiæ, eiusque salutari doctrinæ ac venerandis iuribus verum etiam sempiternæ naturali legi a Deo in omnium cordibus insculptæ, rectæque rationi maxime adversantur, et ex quibus alii prope omnes originem habent errores.

Etsi autem haud omiserimus potissimos huiusmodi errores sæpe proscribere et reprobare, tamen catholicæ Ecclesiæ causa, animarumque salus Nobis divinitus commmissa, atque ipsius humanæ societatis bonum omnino postulant, ut iterum pastoralem vestram sollicitudinem excitemus ad alias pravas profligandas opiniones, quæ ex eisdem erroribus, veluti ex fontibus erumpunt. Quæ falsa ac perversæ opiniones eo magis detestandæ sunt, quod eo potissimum spectant, ut impediatur et amoveatur salutaris illa vis, quam catholica Ecclesia ex divini sui Auctoris institutione, et mandato libere exercere debet usque ad consummationem sæculi non minus erga singulos homines, quam erga nationes, populos summosque eorum Principes, utque de medio tollatur mutua illa inter Sacerdotium et Imperium consilorum societas et concordia, quæ rei cum sacræ tum civili fausta semper extitit ac salutaris(1). Etenim probe noscitis, Venerabiles Fratres, hoc tempore non paucos reperiri, qui civili consortio impium absurdumque *naturalismi*, uti vocant, principium applicantes audent docere, „optimam societatis publicæ rationem, civilemque progressum omnino requirere,

---

(1) *Gregor. XVI. Epist. encycl. Mirari 15. aug. 1832.*

ut humana societas constituatur et gubernetur, nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret, vel saltem nullo facto veram inter falsasque religiones discrimine". Atque contra sacrarum Litterarum, Ecclesiæ, sanctorumque Patrum doctrinam, asserere non dubitant, „optimam esse conditionem societatis, in qua Imperio non agnoscitur officium coercendi sancitis poenis violatores catholicæ religionis, nisi quatenus pax publica postulet". Ex qua omnino falsa socialis regiminis idea haud timent erroneam illam fovere opinionem catholicæ Ecclesiæ, animarumque saluti maxime exitialem a rec. mem. Gregorio XVI. Prædecessore Nostro *deliramentum* appellatam (1), nimirum „libertatem conscientiæ, et cultuum esse proprium cuiuscumque hominis ius, quod lege proclamari, et asseri debet in omni recte constituta societate, et ius civibus inesse ad omnimodam libertatem nulla vel ecclesiastica, vel civili auctoritate coarctandam, quo suos conceptus quoscumque sive voce, sive typis, sive alia ratione palam publiceque manifestare, ac declarare valeant". Dum vero id temere affirmant, haud cogitant et considerant, quod *libertatem perditionis* (2) prædicant, et quod „si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt, qui veritati audeant resultare, et de humanæ sapientiæ loquacitate confidere, cum hanc nocentissimam vanitatem quantum debeat fides et sapientia christiana vitare, ex ipsa Domini Nostri Iesu Christi „institutione cognoscat" (3).

Et quoniam ubi a civili societate fuit amota religio, ac repudiata divinae revelationis doctrina et auctoritas, vel ipsa germana iustitiae humanique iuris notio tenebris obscuratur et amittitur, atque in verae iustitiae legitimique iuris locum materialis substituitur vis, inde liquet cur nonnulli certissimis sanae rationis principiis penitus neglectis posthabitisque audeant conclamare," voluntatem populi, publica, quam dicunt, opinione, vel alia ratione manifestatam constituere supremam legem ab omni divino humanoque iure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt vim iuris habere". Verum ecquis non videt, planeque sentit, hominum societatem religionis ac verae iustitiae vinculis solutam nullum aliud profecto propositum habere posse, nisi scopum comparandi, cumulandique opes, nullamque aliam in suis actionibus legem sequi, nisi indomitam animi cupiditatem inserviendi propriis voluptatibus et commodis? Eapropter huiusmodi homines acerbo sane odio insectantur Religiosas Familias quamvis de re christiana, civili, ac litteraria summopere meritas, et blaterant, easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita haereticorum commentis plaudunt. Nam, ut sapientissime rec. mem. Pius VI. Decessor Noster docebat „regularium abolitio laedit statum publicae professionis consiliorum evangelicorum, laedit vivendi rationem in Ecclesia commendatam tamquam Apostolicae doctrinae consentaneam, laedit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, qui nonnisi a Deo inspirati eas „constituerunt societates" (4). Atque etiam impie pronunciant, auferendam esse civibus et Ecclesiae facultatem „qua eleemosynas christianae caritatis causa palam erogare valeant", ac de medio tollendam legem „qua certis aliquibus diebus opera servilia propter Dei cultum prohibentur" fallacissime praetexentes, commemoratam facultatem et legem optimae publicae oeconomiae principiis obsistere. Neque contenti amovere religionem a publica societate, volunt religionem ipsam a privatis etiam arcere familiis. Etenim funestissimum *Communismi* et *Socialismi* docentes ac profitentes errorem asserunt „societatem domesticam seu familiam totam suae existentiae rationem a iure dumtaxat civili mutuari; proindeque ex lege tantum civili dimanare ac pendere iura omnia parentum in filios, cum primis vero ius institutionis, educationisque curandae." Quibus impiis opinionibus, machinationibusque in id praecipue intendunt fallacissimi isti homines, ut salutifera catholicae Ecclesiae doctrina ac vis a iuventutis institutione et educatione prorsus eliminetur, ac teneri flexibilesque iuvenum animi perniciosis quibusque erroribus, vitiisque misere inficiantur ac depraventur. Siquidem omnes, qui rem tum sacram, tum publicam perturbare, ac rectum societatis ordinem evertere, et iura omnia divina et humana delere sunt conati, omnia nefaria sua consilia, studia et operam in improvidam praesertim iuventutem decipiendam ac depravandam, ut supra innuimus, semper contulerunt, omnemque spem in ipsius iuventutis corruptela collocarunt. Quocirca nunquam cessant utrumque clerum, ex quo, veluti certissima historiae monumenta splendide testantur, tot magna in christianam, civilem, et litterariam rempublicam commoda redundarunt, quibuscumque infandis modis divexare, et edicere, ipsum Clerum „utpote vero, utilique scientiae et civilitatis progressui inimicum ab omni iuventutis instituendae educandaeque cura et officio esse amovendum".

At vero alii instaurantes prava ac toties damnata novatorum commenta, insigni impudentia audent, Ecclesiae et huius Apostolicae Sedis supremam auctoritatem a Christo Domino ei tributam civilis auctoritatis arbitrio subiicere, et omnia eiusdem Ecclesiae et Sedis iura denegare circa ea

---

(1) Eadem Encycl. Mirari.
(2) S. Aug. Epist. 105. al. 166.
(3) S. Leo Epist. 164 al. 133. §. 2. edit. Ball.
(4) Epist. ad Card. De la Rochefoucault 10 martii 1791.

quae ad exteriorem ordinem pertinent. Namque ipsos minime pudet affirmare „Ecclesiae leges non obligare in conscientia, nisi cum promulgantur a civili potestate; acta et decreta Romanorum Pontificum ad religionem et Ecclesiam spectantia indigere sanctione et approbatione, vel minimum assensu potestatis civilis; constitutiones Apostolicas (1), quibus damnantur clandestinae societates, sive in eis exigatur, sive non exigatur iuramentum de secreto servando, earumque asseclæ et fautores anathemate mulctantur, nullam habere vim in illis orbis regionibus ubi eiusmodi aggregationes tolerantur a civili gubernio; excommunicationem a Concilio Tridentino et Romanis Pontificibus latam in eos, qui iura possessionesque Ecclesiæ invadunt, et usurpant, niti confusione ordinis spiritualis, ordinisque civilis ac politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequendum; Ecclesiam nihil debere, decernere, quod obstringere possit fidelium conscientias in ordine ad usum rerum temporialum, Ecclesiæ ius non competere violatores legum suarum pœnis temporalibus cœrcendi; conforme esse sacræ theologiæ, iurisque publici principiis, bonorum proprietatem, quæ ab Ecclesiis, a Familiis religiosis, aliisque locis piis possidentur, civili gubernio asserere, et vindicare.“ Neque erubescunt palam publiceque profiteri hæreticorum effatum et principium, ex quo tot perversæ oriuntur sententiæ, atque errores. Dicitant enim „Ecclesiasticam potestatem non esse iure divino distinctam et independentem a potestate civili, neque eiusmodi distinctionem, et independentiam servari posse, quin ab Ecclesia invadantur et usurpentur essentialia iura potestatis civilis.“ Atque silentio præterire non possumus eorum audaciam, qui sanam non sustinentes doctrinam contendunt „illis Apostolicæ Sedis iudiciis, et decretis, quorum obiectum ad bonum generale Ecclesiae, eiusdemque iura, ac disciplinam spectare declaratur, dummodo fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla catholicae professionis iactura.“ Quod quidem quantopere adversetur catholico dogmati plenae potestatis Romano Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatae universalem pascendi, regendi, et gubernandi Ecclesiam, nemo est qui non clare aperteque videat et intelligat.

In tanta igitur depravatarum opinionum perversitate, Nos Apostolici Nostri officii probe memores, ac de sanctissima nostra religione, de sana doctrina, et animarum salute Nobis divinitus commissa, ac de ipsius humanae societatis bono maxime solliciti, Apostolicam Nostram vocem iterum extollere existimavimus. Itaque omnes et singulas pravas opiniones ac doctrinas singillatim hisce Litteris commemoratas auctoritate Nostra Apostolica reprobamus, proscribimus atque damnamus, easque ab omnibus catholicae Ecclesiae filiis, veluti reprobatas, proscriptas atque damnatas omnino haberi volumus et mandamus.

Ac praeter ea, optime scitis, Venerabiles Fratres, hisce temporibus omnis veritatis iustitiaeque osores, et acerrimos nostrae religionis hostes, per pestiferos libros, libellos, et ephemerides toto terrarum orbe dispersas populis illudentes, ac malitiose mentientes alias impias quasque disseminare doctrinas. Neque ignoratis, hac etiam nostra aetate, nonnullos reperiri, qui satanae spiritu permoti, et incitati eo impietatis devenerunt, ut Dominatorem Dominum Nostrum Iesum Christum negare, eiusque Divinitatem scelerata procacitate oppugnare non paveant. Hic vero haud possumus, quin maximis meritisque laudibus Vos efferamus, Venerabiles Fratres, qui episcopalem vestram vocem contra tantam impietatem omni zelo attolere minime omisistis.

Itaque hisce Nostris Litteris Vos iterum amantissime alloquimur, qui in sollicitudinis Nostrae partem vocati summo Nobis inter maximas Nostras acerbitates solatio, laetitiae, et consolationi estis propter egregiam, qua praestatis religionem, pietatem, ac propter mirum illum amorem, fidem, et observantiam, qua Nobis et huic Apostolicae Sedi concordissimis animis obstricti gravissimum episcopale vestrum ministerium strenue ac sedulo implere contenditis. Etenim ab eximio vestro pastorali zelo expectamus, ut assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, et confortati in gratia Domini Nostri Iesu Christi velitis ingeminatis studiis quotidie magis prospicere, ut fideles curae vestrae concrediti „abstineant ab herbis noxiis, quas Iesus Christus non colit, quia non sunt plantatio „Patris“ (2). Atque eisdem fidelibus inculcare nunquam desinite, omnem veram felicitatem in homines ex augusta nostra religione, eiusque doctrina et exercitio redundare, ac beatum esse populum, cuius Dominus Deus eius (3). Docete „catholicae Fidei fundamento regna subsistere (4), et nihil „tam mortiferum, tam praeceps ad casum, tam expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis pu„tantes posse sufficere, quod liberum arbitrium, cum nasceremur, accepimus, ultra iam a Domino „nihil quaeramus, idest, auctoris nostri obliti, eius potentiam, ut nos ostendamus liberos, abiuremus „(5). Atque etiam ne omittatis docere regiam potestatem non ad solum mundi regimen, sed maxime

---

(1) Clement. XII. „In eminenti.“ Benedict. XIV. „Providas Romanorum.“ Pii VII. „Ecclesiam“ Leonis XII. „Quo graviora.“

(2) S. Ignatius M. ad Philadelph. 3.

(3) Psal. 143.

(4) S. Cœlest. epist. 22 ad Synod. Ephes. apud Coust. p. 1200.

(5) S. Innocent. I. epist. 29 ad Episc. conc. Carthag. apud Coust. pag. 891.

„ad Ecclesiae praesidium esse collatam (1), et nihil esse quod civitatum Principibus, et Regibus ma- „iori fructui, gloriæque esse possit, quam si, ut sapientissimus fortisimusque alter Prædecessor „Noster S. Felix Zenoni Imperatori perscribebat, Ecclesiam catholicam . . . . . sinant uti legibus „suis, nec libertati eius quemquam permittant obsistere . . . . Certum est enim, hoc rebus suis es- „se salutare, ut, cum de causis Dei agatur, iuxta ipsius constitutum regiam voluntatem Sacerdoti- „bus Christi studeant subdere, non præferre" (2).

Sed si semper, Venerabiles Fratres, nunc potissimum in tantis Ecclesiæ, civilisque societatis calamitatibus, in tanta adversariorum contra rem catholicam, et hanc Apostolicam Sedem conspiratione tantaque errorum congerie, necesse omnino est, ut adeamus cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Quocirca omnium fidelium pietatem excitare existimavimus, ut una Nobiscum Vobisque clementissimum luminum et misericordiarum Patrem ferventissimis humillimisque precibus sine intermissione orent, et obsecrent, et in plenitudine fidei semper confugiant ad Dominum Nostrum Iesum Christum, qui redemit nos Deo in sanguine suo, Eiusque dulcissimum Cor flagrantissimæ erga nos caritatis victimam enixe iugiterque exorent, ut amoris sui vinculis omnia ad seipsum trahat, utque omnes homines sanctissimo suo amore inflammati secundum Cor Eius ambulent digne Deo per omnia placentes, in omni bono opere fructificantes. Cum autem sine dubio gratiores sint Deo hominum preces, si animis ab omni labe puris ad ipsum accedant, iccirco caelestes Ecclesiæ thesauros dispensationi Nostræ commissos Christifidelibus Apostolica liberalitate roserare censuimus, ut iidem fideles ad veram pietatem vehementius incensi, ac per Pœnitentiæ Sacramentum a peccatorum maculis expiati fidentius suas preces ad Deum effundant, eiusque misericordiam et gratiam consequantur.

Hisce igitur Litteris auctoritate Nostra Apostolica omnibus et singulis utriusque sexus catholici orbis fidelibus Plenariam Indulgentiam ad instar Iubilæi concedimus intra unius tantum mensis spatium usque ad totum futurum annum 1865 et non ultra, a Vobis, Venerabiles Fratres, aliisque legitimis locorum Ordinariis statuendum, eodem prorsus modo et forma, qua ab initio supremi Nostri Pontificatus concessimus per Apostolicas Nostras Litteras in forma Brevis die 20 mensis Novembris anno 1846 datas, et ad universum episcopalem vestrum Ordinem missas, quarum initium „Arcano Divinae Providentiae consilio", et cum omnibus eisdem facultatibus, quae per ipsas Litteras a Nobis datae fuerunt. Volumus tamen, ut ea omnia serventur, quae in commemoratis Litteris praescripta sunt, et ea excipiantur, quae excepta esse declaravimus. Atque id concedimus, non obstantibus in contrarium facientibus quibuscumque, etiam speciali et individua mentione, ac derogatione dignis. Ut autem omnis dubitatio et difficultas amoveatur, earumdem Litterarum exemplar ad Vos perferri iussimus.

„Rogemus, Venerabiles Fratres, de intimo corde et de tota mente misericordiam Dei, quia et „ipse addidit dicens: misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Petamus et accipiemus, et „si accipiendi mora et tarditas fuerit, quoniam graviter offendimus, pulsemus, quia et pulsanti ape- „rietur, si modo pulsent ostium preces, gemitus, et lacrimae nostrae, quibus insistere et immorari „oportet, et si sit unanimis oratio . . . unusquisque oret Deum non pro se tantum, sed pro omnibus „fratribus, sicut Dominus orare nos docuit" (3). Quo vero facilius Deus Nostris, Vestrisque, et omnium fidelium precibus, votisque annuat, cum omni fiducia deprecatricem apud Eum adhibeamus Immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quae cunctas haereses interemit in universo mundo, quaeque omnium nostrum amantissima Mater „tota suavis est . . . ac plena misericordiae, . . . omnibus sese exorabilem, omnibus clementisismam praebet, omnium necessitates amplissimo quodam miseratur affectu" (4), atque utpote Regina adstans a dextris Unigeniti Filii Sui Domini Nostri Iesu Christi in vestitu deaurato circumamicta varietate nihil est, quod ab Eo impetrare non valeat. Suffragia quoque petamus Beatissimi Petri Apostolorum Principis, et Coapostoli eius Pauli, omniumque Sanctorum Caelitum, qui facti iam amici Dei pervenerunt ad caelestia regna, et coronati possident palmam, ac de sua immortalitate securi, de nostra sunt salute solliciti.

Denique caelestium omnium donorum copiam Vobis a Deo ex animo adprecantes singularis Nostrae in Vos caritatis pignus Apostolicam Benedictionem ex intimo corde profectam Vobis ipsis, Venerabiles Fratres, cunctisque Clericis, Laicisque fidelibus curae vestrae commissis peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VIII. Decembris anno 1864, decimo a Dogmatica Definitione Immaculatae Conceptionis Deiparae Virginis Mariae.

Pontificatus Nostri Anno Decimonono.

PIUS PP. IX.

---

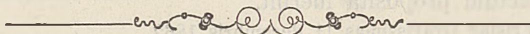
(1) S. Leo Epist. 156 al. 125.
(2) Pius VII. Epist. Encycl. Diu satis 15. maii 1800.
(3) S. Cyprian. Epist. 11.
(4) S. Bernard. Serm. de duodecim praerogativis B. M. V. ex verbis Apocalyp.

Jasło, Typis Lud. Dyon. Stœger, 1865.

[del. 5]

SYLLABUS

Complectens præcipuos nostræ ætatis errores qui notantur in allocutionibus consistorialibus in encyclicis aliisque apostolicis Litteris Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ IX.



§. I.

Pantheismus, Naturalismus et Rationalismus absolutus.

I. Nullum supremum, sapientissimum, providentissimumque Numen divinum exsistit ab hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est ac rerum natura et iccirco immutationibus obnoxius, Deusque reapse fit in homine et mundo, atque omnia Deus sunt et ipsissimam Dei habent substantiam; ac una eademque res est Deus cum mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et iustum cum iniusto.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

II. Neganda est omnis Dei actio in homines et mundum.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

III. Humana ratio, nullo prorsus Dei respectu habito, unicus est veri et falsi, boni et mali arbiter, sibi ipsi est lex et naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficit.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

IV. Omnes religionis veritates ex nativa humanae rationis vi derivant; hinc ratio est princeps norma qua homo cognitionem omnium cuiuscumque generis veritatum assequi possit ac debeat.

Epist. Encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Epist. encycl. Singulari quidem 17 martii 1856.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

V. Divina revelatio est imperfecta et iccirco subiecta continuo et indefinito progressui qui humanæ rationis progressioni respondeat.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

VI. Christi fides humanæ refragatur rationi; divinaque revelatio non solum nihil prodest, verum etiam nocet hominis perfectioni.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

VII. Prophetiae et miracula in sacris Litteris exposita et narrata sunt pœtarum commenta,

et christianæ fidei mysteria philosophicarum investigationum summa; et utriusque Testamenti libris mythica continentur inventa; ipseque Iesus Christus est mythica fictio.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

§. II.

Rationalismus moderatus.

VIII. Quum ratio humana ipsi religioni æquiparetur, iccirco theologicæ disciplinæ perinde ac philosophicæ tractande sunt.

Alloc. Singulari quadam perfusi 9 decembris 1854.

IX. Omnia indiscrimanatim dogmata religionis christianæ sunt obiectum naturalis scientiæ seu philosopihæ; et humana ratio historice tantum exculta potest ex suis naturalibus viribus et principiis ad veram de omnibus etiam reconditioribus dogmatibus scientiam pervenire, modo hæc dogmata ipsi rationi tamquam obiectum proposita fuerint.

Epist. ad Archiep. Frising Gravissimas 11 decembris 1862.
Epist. ad eumdem Tuas libenter 21 decembris 1863.

X. Quum aliud sit philosophus, aliud philosophia, ille ius et officium habet se submittendi auctoritati, quam veram ipse probaverit; at philosophia neque potest, neque debet ulli sese submittere auctoritati.

Epist. ad Archiep. Frising Gravissimas 11 decembris 1862.
Epist. ad eumdem Tuas libenter 21 decembris 1863.

XI. Ecclesia non solum non debet in philosophiam unquam animadvertere, verum etiam debet ipsius philosophiæ tolerare errores, eique relinquere ut ipsa se corrigat.

Epist. ad Archiep. Frising. Gravissimas 11 decembris 1862.

XII. Apostolicæ Sedis, romanarumque Congregationum decreta liberum scientiæ progressum impediunt.

Epist. ad Archiep. Frising. Tuas libenter 21 decembris 1863.

XIII. Methodus et principia, quibus antiqui Doctores scholastici Theologiam excoluerunt, temporum nostrorum necessitatibus scientiarumque progressui minime congruunt.

Epist. ad Archiep. Frising. Tuas libenter 21 decembris 1863.

XIV. Philosophia tractanda est, nulla supernaturalis revelationis habita ratione.

Epist. ad Archiep. Frising. Tuas libenter 21 decembris 1863.

N. B. Cum rationalismi systemate cohaerent maximam partem errores Antonii Günther, qui damnantur in Epist. ad Card. Archiep. Coloniensem *Eximiam tuam* 15 iunii 1847, et in Epist. ad Episc. Wratislaviensem *Dolore haud mediocri* 30. aprilis 1860.

§. III.

Indifferentismus, *Latitudinarismus.*

XV. Liberum cuique homini est eam amplecti ac profiteri religionem, qam rationis lumine quis ductus veram putaverit.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

XVI. Homines in cuiusvis religionis cultu viam æterne salutis reperire æternamque salutem assequi possunt.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Ubi primum 17 decembris 1847.
Epist. encycl. Singulari quidem 17 martii 1856.

XVII. Saltem bene sperandum est de æterna illorum omnium salute, qui in vera Christi Ecclesia nequaquam versantur.

Alloc. Singulari quadam 9 decembris 1854.
Epist. encycl. Quanto conficiamur 17 augusti 1863.

XVIII. Protestantismus non aliud est quam diversa veræ ejusdem christianæ religionis forma in qua aeque ac in Ecclesia catholica Deo placere datum est.

Epist. encycl. Noscitis et Nobiscum 8 decembris 1849.

§. IV.

Socialismus, Communismus, Societates clandestinæ, Societates biblicæ, Societates clerico-liberales.

Eiusmodi pestes sæpe gravissimisque verborum formulis reprobantur in Epist. encycl. *Qui pluribus* 9 novemb. 1846. in Alloc. *Quibus quantisque* 20 april. 1849; in Epist. encycl. *Noscitis et Nobiscum* 8 decemb. 1849; in Allocut. *Singulari quadam* 9 decemb. 1854; in Epist. encycl. *Quanto conficiamur moerore* 10 augusti 1863.

§. V.

Errores de Ecclesia eiusque iuribus.

XIX. Ecclesia non est vera perfectaque societas plane libera, nec pollet suis propriis et constantibus iuribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis est definire quae sint Ecclesiae iura ac limites, intra quos eadem iura exercere queat.

Alloc. Singulari quadam 9 decembris 1854.
Alloc. Multis gravibusque 17 decembris 1860.
Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

XX. Ecclesiastica potestas suam auctoritatem exercere non debet absque civilis gubernii venia et assensu.

Alloc. Meminit unusquisque 30 septembris 1861.

XXI. Ecclesia non habet potestatem dogmatice definiendi, religionem catholicae Ecclaesiae esse unice veram religionem.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

XXII. Obligatio, qua catholici magistri et scriptores omnino adstriguntur, coarctatur in iis tantum, quae ab infallibili Ecclesiae iudicio veluti fidei dogmata ab omnibus credenda proponuntur

Epist. ad Archiep. Frising. Tuas libenter 21. decembris 1863.

XXIII. Romani Pontifices et Concilia oecumenica a limitibus suae potestatis recesserunt, iura Principum usurparunt, atque etiam in rebus fidei et morum definiendis errarunt.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

XXIV. Ecclesia vis inferendae potestatem non habet, neque potestatem ullam temporalem directam vel indirectam.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XXV. Praeter potestatem episcpatui inhaerentem, alia est attributa temporalis potestas a civili imperio vel expresse vel tacite concessa, revocanda propterea, cum libuerit, a civili imperio.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851

XXVI. Ecclesia non habet nativum ac legitimum ius acquirendi ac possidendi.

Alloc. Nunquam fore 15. decembris 1856.
Epist. encycl. Incredibili 17 septembris 1863.

XXVII. Sacri Ecclesiae ministri Romanusque Pontifex ab omni rerum temporalium cura ac dominio sunt omnino excludendi.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

XXVIII. Episcopis, sine Gubernii venia, fas non est vel ipsas apostolicas litteras promulgare.

Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

XXIX. Gratiae a Romano Pontifice concessae existimari debent tamquam irritae, nisi per Gubernium fuerint imploratae.

Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

XXX. Ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitas a iure civili ortum habuit.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

XXXI. Ecclesiasticum forum pro temporalibus clericorum causis sive civilibus sive criminalibus omnino de medio tollendum est, etiam inconsulta et reclamante Apostolica Sede.

Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.
Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

XXXII. Absque ulla naturalis iuris et aequitatis violatione potest abrogari personalis immunitas, qua clerici ab onere subeundae exercendaeque militiae eximuntur; hanc vero abrogationem postulat civilis progressus, maxime in societate ad formam liberioris regiminis constituta.

Epist. ad Episc. Montisregal. Singularis Nobisque 29 sept. 1864.

XXXIII. Non pertinet unice ad ecclesiasticam iurisdictionis potestatem proprio ac nativo iure dirigere thoelogicarum rerum doctrinam.

Epist. ad Archiep. Frising. Tuas libenter 21 decembris 1863.

XXXIV. Doctrina comparantium Romanum Pontificem Principi libero et agenti in universa Ecclesia, doctrina est quae medio aevo praevaluit.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XXXV. Nihil vetat, alicuius Concilii generalis sententia aut universorum populorum facto, summum Pontificatum ab romano Episcopo atque Urbe ad alium Episcopum aliamque civitatem transferri.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XXXVI. Nationalis concilii definitio nullam aliam admittit disputationem, civilisque administratio rem ad hosce terminos exigere potest.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XXXVII. Institui possunt nationales Ecclesiae ab auctoritate Romani Pontificis subductae planeque divisae.

Alloc. Multis gravibusqne 17 decembris 1860.
Alloc. Iamdudum cernimus 18 martii 1861.

XXXVIII. Divisioni Ecclesiae in orientalem atque occidentalem nimia Romanorum Pontificum arbitria contulerunt.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

§. VI.

Errores de societate civili tum in se, tum in suis ad Ecclesiam relationibus spectata.

XXXIX. Reipublicae status, utpote omnium iurium origo et fons, iure quodam pollet nullis circumscripto limitibus.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

XL. Catholicae Ecclesiae doctrina humanae societatis bono et commodis adversatur.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Quibus quantisque 20 aprilis 1849.

XLI. Civili potestati vel ab infideli imperante exercitae competit potestas indirecta negativa

in sacra; eidem proinde competit nedum ius quod vocant *exequatur*, sed etiam ius *appellationis*, quam nuncupant, *ab abusu*.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XLII. In conflictu legum utriusque potestatis, ius civile praevalet.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

XLIII. Laica potestas auctoritatem habet rescindendi, declarandi ac faciendi irritas solemnes conventiones (vulgo *Concordata*) super usu iurium ad ecclesiasticam immunitatem pertinentium cum Sede Apostolica initas, sine huius consensu, immo et ea reclamante.

Alloc. In Consistoriali 1 novembris 1850.

Alloc. Multis gravibusque 17 decembris 1860.

XLIV. Civilis auctoritas potest se immiscere rebus quae ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent. Hinc potest de instructionibus iudicare, quas Ecclesiae pastores ad conscientiarum normam pro suo munere edunt, quin etiam potest de divinorum sacramentorum administratione et dispositionibus ad ea suscipienda necessariis decernere.

Alloc. In Consistoriali 1 novembris 1850.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

XLV. Totum scholarum publicarum regimen, in quibus iuventus christianae alicuius Reipublicae instituitur, episcopalibus dumtaxat seminariis aliqua ratione exceptis, potest ac debet attribui auctoritati civili, et ita quidem attribui, ut nullum alii cuicumque auctoritati recognoscatur ius immiscendi se in disciplina scholarum, in regimine studiorum, in graduum collatione, in delectu aut approbatione magistrorum.

Aloc. In Consistoriali 1 novembris 1850.

Alloc. Quibus luctuosissimis 5 septembris 1851.

XLVI. Immo in ipsis clericorum seminariis methodus studiorum adhibenda civili auctoritati subiicitur.

Alloc. Numquam fore 15 decembris 1856.

XLVII. Postulat optima civilis societatis ratio, ut populares scholae, quæ patent omnibus cuiusque e populo classis pueris, ac publica universim Instituta, quae litteris severioribusque disciplinis tradendis et educationi iuventutis curandae sunt destinata, eximantur ab omni Ecclesiae auctoritate, moderatrice vi et ingerentia, plenoque civilis ac politicae auctoritatis arbitrio subiiciantur ad imperantium placita et ad communium aetatis opinionum amussim.

Epist. ad Archiep. Friburg. Quum non sine 14 iulii 1864.

XLVIII. Catholicis viris probari potest ea iuventutis instituendæ ratio, quæ sit a catholica fide et ab Ecclesiæ potestate seiuncta, quaeque rerum dumtaxat naturalium scientiam ac terrenae socialis vitae fines tantummodo vel saltem primario spectet.

Epist. ad Archiep. Friburg. Quum non sine 14 iulii 1864.

IL. Civilis auctoritas potest impedire quominus sacrorum Antistes et fideles populi cum Romano Pontifice libere ac mutuo communicent.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

L. Laica auctoritas habet per se jus praesentandi episcopos et potest ab illis exigere ut ineant dioecesium procurationem antequam ipsi canonicam a S. Sede institutionem et apostolicas litteras accipiant.

Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

LI. Immo laicum Gubernium habet ius deponendi ab exercitio pastoralis ministerii episcopos, neque tenetur obedire Romano Pontifici in iis quae episcopatuum et episcoporum respiciunt institutionem.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.

LII. Gubernium potest suo iure immutare ætatem ab Ecclesia præscriptam pro religiosa tam mulierum quam virorum professione, omnibusque religiosis familiis indicere, ut neminem sine suo permissu ad solemnia vota nuncupanda admittant.

Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

LIII. Abrogandae sunt leges quæ ad religiosarum familiarum statum tutandum, earumque iura et officia pertinent; immo potest civile gubernium iis omnibus auxilium praestare, qui a suscepto religiosæ vitæ instituto deficere ac solemnia vota frangere velint; pariterque potest, religiosas easdem familias perinde ac collegiatas Ecclesias et beneficia simplicia etiam iuris patronatus penitus extinguere, illorumque bona et reditus civilis potestatis administrationi et arbitrio subiicere et vindicare.

Alloc. Acerbisimum 27 septembris 1852.
Alloc. Probe memineritis 22 ianuarii 1855.
Alloc. Cum sæpe 26 iulii 1855.

LIV. Reges et Principes non solum ab Ecclesiæ iurisdictione eximuntur, verum etiam in quæstionibus iurisdictionis dirimendis superiores sunt Ecclesia.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

LV. Ecclesia a Statu, Statusque ab Ecclesia seiungendus est.

Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.

§. VII.

Errores de Ethica naturali et christiana.

LV. Morum leges divina haud egent sanctione, minimeque opus est ut humanae leges ad naturae ius conformentur aut obligandi vim a Deo accipiant.

Alloc. Maxima qiuidem 9 iunii 1862.

LVII. Philosophicarum rerum morumque scientia, itemque civiles leges possunt et debent a divina et ecclesiastica auctoritate declinare.

Alloc. Maxima quidem 9 unii 1862.

LVIII. Aliae vires non sunt agnoscendae nisi illae quae in materia positae sunt, et omnis morum disciplina honestasque collocari debet in cumulandis et augendis quovis modo divitiis ac in voluptatibus explendis.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.
Epist. encycl. Quanto conficiamur 10 augusti 1863.

LIX. Ius in materiali facto consistit, et omnia hominum officia sunt nomen inane, et omnia humana facta iuris vim habent.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1863.

LX. Auctoritas nihil aliud est nisi numeri et materialium virium summa.

Alloc. Maxima quidem 9 iunii 1862.

LXI. Fortunata facti iniustitia nullum iuris sanctitati detrimentum affert.

Alloc. Iamdudum cernimus 18 martii 1861.

LXII. Proclamandum est et observandum principium quod vocant de *non-interventu.*

Alloc. Novos et ante 28 septembris 1860.

LXIII. Legitimis principibus obedientiam detrectare, immo et rebellare licet.

Epist. encycl. Qui pluribus 9 novembris 1846.
Alloc. Quisque vestrum 4 octobris 1847.
Epist. encycl. Noscitis et Nobiscum 8 decembris 1849.
Litt. Apost. Cum catholica 26 martii 1860.

LXIV. Tum cuiusque sanctissimi iuramenti violatio, tum quaelibet scelesta flagitiosaque actio sempiternae legi repugnans, non solum haud est improbanda, verum etiam omnino licita, summisque laudibus efferenda, quando id pro patriae amore agatur.

Alloc. Quibus quantisque 20 aprilis 1849.

§. VIII.

Errores de matrimonio christiano.

XLV. Nulla ratione ferri potest, Christum evexisse matrimonium ad dignitatem sacramenti.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXVI. Matrimonii sacramentum non est nisi quid contractui accessorium ab eoque separabile, ipsumque sacramentum in una tantum nuptiali benedictione situm est.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22. augusti 1851.

LXVII. Iurae naturae matrimonii vinculum non est indissolubile, et in variis casibus divortium proprie dictum auctoritate civili sanciri potest.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.
Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.

LXVIII. Ecclesia non habet potestatem impedimenta matrimonium dirimentia inducendi, sed ea potestas civili auctoritati competit, a qua impedimenta existentia tollenda sunt.

Litt. Apost. Multiplices inter 10 iunii 1851.

LXIX. Ecclesia sequioribus saeculis dirimentia impedimenta inducere cœpit, non iure proprio, sed illo iure usa, quod a civili potestate mutuata erat.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXX. Tridentini canones qui anathematis censuram illis inferunt qui fucultatem impedimenta dirimentia inducendi Ecclesiae negare audeant, vel non sunt dogmatici vel de hac mutuata potestate intelligendi sunt.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXXI. Tridentini forma sub infirmitatis pœna non obligat, ubi lex civilis aliam formam præstituat, et velit hac nova forma interveniente matrimonium valere.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXXII. Bonifacius VIII. votum castitatis in ordinatione emissum nuptias nullas reddere primus asseruit.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXXIII. Vi contractus mere civilis potest inter christianos constare veri nominis matrimonium; falsumque est, aut contractum matrimonii inter christianos semper esse sacramentum, aut nullum esse contractum, si sacramentum excludatur.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.
Lettera di S. S. PIO IX al Re di Sardegna, 9 septembro 1852.
Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.
Alloc. Multis gravibusque 17 decembris 1860.

LXXIV. Causae matrimoniales et sponsalia suapte natura ad forum civile pertinent.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.
Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.

N. B. Huc facere possunt duo alii errores de clericorum cœlibatu abolendo et de statu matrimonii statui virginitatis anteferendo. Confodiuntur, prior in epist. encycl. *Qui pluribus* 9 novembris 1846, posterior in litteris apost. *Multiplices inter* 10 iunii 1851.

§. IX.

Errores de civili Romani Pontificis principatu.

LXXV. De temporalis regni cum spirituali compatibilitate disputant inter se christianae et catholicae Ecclesiae filii.

Litt. Apost. Ad apostolicæ 22 augusti 1851.

LXXVI. Abrogatio civilis imperii, quo Apostolica Sedes potitur, ad Ecclesiae libertatem felicitatemque vel maxime conduceret.

Alloc. Quibus quantisque 20 aprilis 1849.

N. B. Praeter hos errores explicite notatos, alii complures implicite reprobantur, proposita et asserta doctrina, quam catholici omnes firmissime retinere debeant, de civili Romani Pontificis principatu. Eiusmodi doctrina luculenter traditur in Alloc. *Quibus quantisque* 20 april. 1849; in Alloc. *Si semper antea* 20 maii 1850; in Litt. apost. *Cum catholica Ecclesia* 26 mart. 1860; in Alloc. *Novos* 28 sept. 1860; in Alloc. *Iamdudum* 18 mart. 1861; in Alloc. *Maxima quidem* 9 iunii 1862.

§. X.

Errores qui ad liberalismum hodiernum referentur.

LXXVII. Aetate hac nostra non amplius expedit, religionem catholicam haberi tamquam unicam status religionem, ceteris quibuscumque cultibus exclusis.

Alloc. Nemo vestrum 26 iulii 1855.

LXXVIII. Hinc laudabiliter in quibusdam catholici nominis regionibus lege cautum est, ut hominibus illuc immigrantibus liceat publicum proprii cuiusque cultus exercitium habere.

Alloc. Acerbissimum 27 septembris 1852.

LXXIX. Enimvero falsum est, civilem cuiusque cultus libertatem, itemque plenam potestatem omnibus attributam quaslibet opiniones cogitationesque palam publiceque manifestandi conducere ad populorum mores animosque facilius corrumpendos ac indifferentismi pestem propagandam.

Alloc. Nunquam fore 15 decembris 1856.

LXXX. Romanus Pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate sese reconciliare et componere.

Alloc. Iamdudum cernimus 18 martii 1861.



Jasło, Typis Ludov. Dyon. Stœger, 1865.